

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना

डोटी

District Disaster Management Plan (DDMP), Doti

२०७२ – २०७६

जिल्ला विकास समितिको कार्यालय

डोटी

तयार गरेको मिति
जेष्ठ २०७२

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
डोटी

फोन नं. : ०९४-४२०१३३
फोन नं. : ०९४-४२०१५१
फोन नं. : ०९४-४२०१०८
फ्याक्स नं. : ०९४-४११२११

प.सं. : ०७२/०७३
चलानी नं.

शुभकामना

सूदूरपश्चिमका पहाडी जिल्लामध्येको डोटी जिल्ला विपद्को दृष्टिकोणले जोखिममा रहेको जिल्ला हो । यस जिल्लामा वर्षेनी आउने बाढी, पहिरो, हुरी वतास, नदीकटान, आगलागी, भाडा पखाला, खडेरी, असिना पानी आदि विपद्का घटनाबाट प्रभावित हुदै आएको छ । विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि पुर्वतयारी सम्बन्धी कार्यबाट विपद् जोखिमलाई धेरै हदसम्म कम गर्न सकिन्छ । विपद् व्यवस्थापनका विभिन्न चरणहरु मध्ये विपद् जोखिम न्यूनीकरणको लागि योजना निर्माण गर्नु महत्वपूर्ण चरण हो ।

जिल्लाको सम्पूर्ण क्षमता, संकटासन्नता विश्लेषण गरी जिल्ला विकास समितिको अंगुवाईमा निर्माण भएको यो योजना विपद् व्यवस्थापनको सन्दर्भमा प्रमुख मार्गदर्शक रहनेछ र विकास निर्माणका कार्य गर्दा विपद् व्यवस्थापनको नजरबाट हेर्ने पद्धतिको सुरुवात हुनेछ भन्ने मैले आशा लिएको छु । यस प्रक्रियाले सम्पूर्ण डोटी जिल्लाको नियमित विकास प्रक्रियामा विपद् जोखिम व्यवस्थापन लाई मूलप्रवाहीकरण गरी विपद् जोखिम व्यवस्थापनलाई संस्थागत गर्न सहयोग पुग्नेछ साथै सम्पूर्ण विकास निर्माणका कार्य एवं स्थानीय निकायहरुले आफ्नो बार्षिक योजना तथा कार्यक्रमबाट विपद् जोखिम व्यवस्थापनका लागि बजेट छुट्याउनका साथै समुदायको संकटासन्नतालाई न्यूनीकरण गर्न, गराउनमा यस योजनाले मार्ग प्रशस्त गर्नेछ ।

अन्तमा, यस योजना निर्माणका लागि जिल्ला विकास समिति डोटी, विभिन्न राजनैतिक दलहरु र आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग गर्ने विकास साभेदार निकायहरुलाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । साथै डोटी जिल्लाका सबै स्थानीय निकायहरु र अन्य साभेदार संस्थाहरुले यस योजनाको सफल कार्यान्वयन गरी विपद् जोखिम न्यूनीकरणको क्षेत्रमा सहयोग पुऱ्याउने छन भन्ने अपेक्षा गरेको छु ।

मनोहर प्रसाद खनाल
(प्रमुख जिल्ला अधिकारी)

मनोहर प्रसाद खनाल
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

भाद्र ०८, २०७२

नेपाल सरकार
सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय
जिल्ला विकास समितिको कार्यालय, डोटी
Office of the District Development Committee, Doti

- ४२०२४५
- ४२०१५६
- ४२०१३८
- ४२०२४२ स्था.वि.अ.
फ्याक्स नं.०९४- ४२०५५
ई-मेल: ddcdoti@ntc.net.np

प.सं. :- ०७२/०७३
च.नं. :-

सिलगढी (Silgadhi)

मिति :- २०७२/५/०६

दुई शब्द

डोटी जिल्ला विपद् जोखिमका हिसावले अति जोखिमपूर्ण जिल्ला हो । यस जिल्लामा बहु प्रकोपबाट बर्षेनी ठुलो धनजनको क्षति गरेको विभिन्न तथ्य तथा तथ्यांकले पुष्टी गर्दछ । वाढी, पहिरो, नदी कटान, आगलागी, असिना, खडेरी, जंगली जनावर आतंक, फाडापखाला आदि यस जिल्लामा घट्ने प्रकोपका प्रमुख घटनाहरू हुन ।

यस जिल्लामा घट्ने प्रकोपका घटनाहरूबाट प्रभावितहरूको राहत उद्धारको लागि जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार भै कार्यान्वयन हुँदै आएको पनि छ । यी प्रयासहरू विपद् भएको अवस्थामा प्रतिकार्य गर्न वा सो संग जुध्ने सवालसंग मात्र वढी सम्बन्धित रहने हुँदा विपद् जोखिम न्यूनिकरणका कार्य गरी विपद्को अवस्था आउन नदिन र विपद् आईसकेपछि पनि सो पश्चात पुनर्लाभ प्राप्तिका कार्यहरूलाई गर्नु अझ महत्वपूर्ण हुने हुँदा विपद्का समग्र आयामहरूलाई समेट्न विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजनाको आवश्यकता महशुस गरिएको हो । यस योजनाले जिल्लाको आर्वाधिक र वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमहरूमा विपद् जोखिमका सवालहरूलाई मूलप्रवाहीकरण गरी सम्भावित विपद् जोखिम एवं यसको प्रभावलाई न्यूनिकरण गर्न र प्रतिकार्यमा हुने खर्चको मात्रालाई समेत न्यून गर्न महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्ने अपेक्षा मैले लिएको छु ।

यस योजनाको तयारीका विभिन्न चरणहरूमा महत्वपूर्ण सल्लाह सुझाव दिनु हुने जिल्लामा क्रियाशिल राजनीतिक दलका प्रमुख तथा प्रतिनिधिहरू, सरकारी निकाय एवं गैर सरकारी संघ संस्थाका प्रतिनिधिहरू, संचारकर्मीहरू प्रति आभार व्यक्त गर्दछु । यस योजना तयार गर्ने क्रममा प्रारम्भ देखि नै सक्रिय रूपमा लाग्नु हुने जिविसका कार्यक्रम अधिकृत टेकवहादुर खड्का र यस कार्यमा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुर्याउनु हुने विभिन्न संघ संस्था एवं व्यक्ति लगायत यस योजना तयार पार्न आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोग गर्ने युनिसेफ तथा लुधरन डोटी एवं विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्नु हुने सुनिल सन शाक्यलाई समेत धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्तमा, योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनमा जिल्लाका सम्पूर्ण सरकारी एवं गैर सरकारी संघ संस्था एवं अन्य सरोकारवालाहरूले यस योजनाले समेटेका विषयवस्तुहरूलाई आ-आफना योजना तथा कार्यक्रमहरूमा समावेश गरी निरन्तर सहयोग प्राप्त हुने विश्वास लिएको छु ।

(ध्यान कुमार थापा)

स्थानीय विकास अधिकारी
म्यानीय विकास अधिकारी

“निजामती सेवाको मान्यता : अनुशासन, ईमानदारी र नैतिकता”

(9) H:\Creat Nepali Letter pad (Panjikan & Samajik Suraksha) (2071-072).doc

विषय सूची	पेज नं
पृष्ठ कभर	
प्रमुख जिल्ला अधिकारीको शुभकामना	२
स्थानीय विकास अधिकारीको भनाई	३
प्राविधिक सहयोग	४
विषय सूची	५-६

खण्ड - १ : परिचय

१.१ डोटी जिल्लाको परिचय	७-८
१.२ योजनाको परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य, उद्देश्य	९
१.३ योजनाको महत्व	९-१०
१.४ योजनाका सीमा	१०
१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया	१०
१.६ योजना कार्यान्वयन रणनीति :	११
१.७ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन	११

खण्ड - २ : जिल्लाको प्रकोप, संकटासन्नता, जोखिम र क्षमता विश्लेषण

२.१ जिल्लाको प्रकोप स्तरीकरण	१२
२.२ बालबालिकाको नजरमा प्रकोप स्तरिकरण विपद् जोखिम र सुझावहरु	१३
२.३ प्रकोप पात्रो	१४
२.४ विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा	१४-१५
२.५ जिल्लाको संकटासन्नताको अवस्था	१६
२.६ आर्थिक संकटासन्नता	१६-१७
२.७ जलवायु परिवर्तको अवस्था र प्रभाव	१७
२.८ विपद्को कारण र असर विश्लेषण	१७-२०
२.९ जिल्लामा रहेको श्रोत साधनको विवरण	२१-२५
२.१० विपद् जोखिम अनुमान	२५

खण्ड - ३ : विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना

३.१ विपद् पूर्व विपद् जोखिम न्यूनिकरणका लागि गरिने क्रियाकलापहरु	
३.१.१ खानेपानी तथा सरसफाई	२६ - २८
३.१.२ संरक्षण	२९ - ३०
३.१.३ बन, वातावरण र उद्योग	३१ - ३२
३.१.४ भौतिक पूर्वाधार विकास	३३
३.१.५ स्वास्थ्य र पोषण	३४- ३५
३.१.६ शिक्षा	३६ - ३७
३.१.७ जिविकोपार्जन	३८-३९

३.२ विपद्को समयमा गरिने प्रतिकार्य र पूर्व तयारीका क्रियाकलापहरु

३.२.१ विषयगत क्लष्टर र क्लष्टर अगुवाहरुको विवरण	४०
---	----

३.३ विपद्पछि पुर्ननिर्माण तथा पुनर्स्थापनाका सन्दर्भमा गरिने क्रियाकलापहरु

३.१.१ खानेपानी तथा सरसफाई	४१ - ४३
३.१.२ संरक्षण	४४ - ४५
३.१.३ बन, वातावरण र उद्योग	४६
३.१.४ भौतिक पूर्वाधार विकास	४७-४८
३.१.५ स्वास्थ्य र पोषण	४९
३.१.६ शिक्षा	५०
३.१.७ जिविकोपार्जन	५१-५२

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : प्रकोप स्तरिकरण पहिलो, दोश्रो र तेश्रो	५३-६०
अनुसूची २ : विपद् जोखिम अनुमान	६१-७५
अनुसूची ३ : संकटासन्न गाविस तथा नपा	७६-७८

तालिकाहरु

तालिका १ उमेर अनुसारको जनसंख्या
तालिका २ अपाङ्गताको अवस्था
तालिका ३ प्रकोप स्तरिकरण
तालिका ४ बालबालिकाको नजरमा प्रकोप स्तरिकरण
तालिका ५ प्रकोप पात्रो
तालिका ६ विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा
तालिका ७ जिल्लाको संकटासन्नटा स्तरिकरण
तालिका ८ जलवायू परिवर्तनको अवस्था र यसको प्रभाव
तालिका ९ विपद्को कारण र असर विश्लेषण
तालिका १० संघ संस्थाको विवरण
तालिका ११ स्थानीय ज्ञान, सीप तथा प्रविधिको लेखांकन

१.१ डोटी जिल्लाको परिचय

भौगोलिक सीमाना, जलवायु र भौगोलिक स्थिति

सुदूरपश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रको सेती अञ्चलमा २८° ५४ उत्तरी देखि २९° २८ उत्तरी अक्षांश, ८०° ३० पूर्व ८१° १४ पूर्व देशान्तर भित्र २०२५ वर्ग किमि वा १२९,१९९ हेक्टर क्षेत्रफलमा डोटी जिल्ला फैलिएको छ। ५० वटा गाविस, १ नगर पालिका, २ निर्वाचन क्षेत्र र ११ इलाका रहेको डोटीको सदरमुकाम दिपायल सिलगढी क्षेत्रीय सदरमुकाम पनि हो। डोटी जिल्लाको पूर्वमा अछाम र सुर्खेत, पश्चिममा डडेल्धुरा र बैतडी, उत्तरमा बझाङ्ग र दक्षिणमा कैलाली जिल्ला रहेका छन्। समुद्री सतह ६०० (कानाचौर, सेती नदीको किनार) मिटरदेखि ३२९५ (खप्तड ईलाका) मिटर सम्मको उचाइमा रहेको यस जिल्लाको भौगोलिक अवस्थामा हिमाली, पहाडी र एवं तराई क्षेत्रको वातावरण एवं परिवेश देख्न तथा अनुभव गर्न सकिन्छ। लेकाली देखि अर्धउष्ण हावापानी रहने यस क्षेत्रको गृष्ममा ४४°, हिउँदमा ०.२° सेल्सियस तापक्रम हुने गर्छ र वार्षिक वर्षा १३४७ मि.मि. सम्म पर्ने गरेको छ।

जनसङ्ख्याको विवरण

२०११ सालको केन्द्रिय तथ्यांक विभागको राष्ट्रिय जनगणना अनुसार यस जिल्लाको कुल जनसंख्या २,११,७४६ रहेको छ। जस मध्ये पुरुष ९७,२५२ र महिला ११४,४९४ रहेका छन्। यस जिल्लामा जम्मा ४१,४४० घरधुरी रहेका छन्। यस जिल्लामा जनगणना अनुसार ४ वर्षमुनिका कुल जनसंख्या ३०,६०२ मध्ये बालिका १५,०२३ र बालक १५,५७९ रहेका छन्। त्यस्तै ६० वर्ष माथी उमेर समूहका जम्मा वृद्ध १६,०७० मध्ये महिला ९,५४२ तथा पुरुष ६,५२८ रहेका छन्। जसको विवरण तल उल्लेख गरिएको छ :

	४ वर्ष मुनि	५-९ वर्ष मुनि	१०-१४ वर्ष	१५-१९ वर्ष	२०-२४ वर्ष	२५-४९ वर्ष	५०-५९ वर्ष	६० वर्षमाथि	जम्मा
पुरुष	१५,५७९	१५,७०१	१५,०५३	९,२८५	७,०४६	२२,२१५	५,८४५	६,५२८	९७,२५२
महिला	१५,०२३	१५,३६९	१५,१७०	११,६९१	९,९९८	३०,७४३	६,९६१	९,५४२	११४,४९४
जम्मा	३०,६०२	३१,०७०	३०,२२३	२०,९७६	१७,०४४	५२,९५८	१२,८०६	१६,०७०	२११,७४६

तालिका नं १ उमेर अनुसारको जनसङ्ख्या

जातीय आधारमा क्षेत्री ५२.७५%, ब्राह्मण ९.१८%, दलित १९.४९% बाँकी अन्य रहेका छन्। यहाँ क्षेत्री, मगर, ब्राम्हण, विभिन्न जनजाति र दलित समुदायको बसोबास रहेको पाइन्छ। यहाँ सबभन्दा बढी डोटेली भाषा र नेपाली भाषा बोल्ने समुदाय रहेका छन्। डोटी जिल्लाको कुल जनसंख्या २११,७४६ मध्ये विविध कारणबाट प्रभावित भई फरक फरक प्रकारको भिन्न क्षमता वा अपाङ्गता हुन पुगेका व्यक्तिहरु जम्मा ६,८७० जना रहेका छन्। जसमा अन्धोपन तथा कमजोर दृष्टि १,७२२ जना, भौतिक २,६४२ जना, अन्धा बहिरा १२४ जना, कमजोर श्रवण शक्ति १,३९६, बोलीमा समस्या ६२१, मानसिक कमजोर २२९ र सुस्त मनस्थिती १३६ जना यसैगरी ४३२ जनामा बहु अपाङ्गता भएको समेत अपाङ्गताको तथ्यांकले देखाएको छ।

अपाङ्गताको प्रकार	जम्मा	पुरुष	महिला
भौतिक	२,६४२	१,३४०	१,३०२
अन्धोपन तथा कमजोर दृष्टि	१,७२२	७०५	१,०१७
कमजोर श्रवण शक्ति	१,३९६	६९३	७०३
अन्धा बहिरा	१२४	५६	६८
बोलीमा समस्या	६२१	३७७	२४४
मानसिक कमजोर	२२९	१३३	९६
सुस्त मनस्थिती	१३६	७०	६६

जम्मा	६,८७०	३,३७४	३,४९६
बहु अपाङ्गता	४३२	२०९	२२३

तालिका नं २ : अपाङ्गताको अवस्था

प्राकृतिक स्रोत साधन, जस्तै जलसम्पदा, ताल, पोखरी, वन सम्पदा, खनिजपदार्थ आदि ।

यहाँ सेती नदी, ठूलीगाड, गण्डीगाड, टुण्डागाड, सिमैगाड, कालागाड, लोहाखडीगाड, गोल्मागाड र साईलीगाड जस्ता ठूला ठूला नदी तथा गाडहरु निरन्तर बग्ने गर्दछन् । खप्तड राष्ट्रिय निकुञ्ज, त्रिवेणी, नागदुङ्गा, सहश्रलिङ्ग, खप्तडदह, केदार दुङ्गा, हात्तिपाईला क्षेत्र, घोडा दाउन्ने, डाफेकोट, खप्तडवावा आश्रम, बाघबुट्टे, छतिवन ताल, लानाकेदारेश्वर, भिम छेदनशिला, कर्णाली दोभान, कानाचौर, वासुधारा कुण्ड, वेतालमाण्डौ, कोटभैरव, घण्टेश्वर मन्दिर जस्ता पर्यटकीय र ऐतिहासिक स्थलहरुले यस जिल्लामा रही थप आर्कषण थप्ने गरेका छन् । यहाँ १९ वटा ताल रहेका छन् ।

यहाँको कूल वन क्षेत्रफल १२८,९२०.५० हेक्टरमा सामुदायिक वन ४३,२८४.६ हे, कबुलियत वन ५७८.४८ हेक्टर रहेका छन् । जहाँ साल, सल्ला, सिसौ, उत्तिस, कटुज, सिमल, टुडी, साज, बाज, बास र निगालो जस्ता बोट विरुवा पाईन्छन् । चिराइतो, दालचिनी, टिमुर, बोभो, सुगन्धवाल, अमला, रिठ्ठा, तेजपात, पाषाणवेद, शिलाजित, सुनभाडी, भालाड, कुरिलो, चुत्रा, जटामसी, सुनगाभा, कचुर, असुरो, हरो, बरो, कुकुदाइनो तितेपाती, आदि महत्वपूर्ण जडीबुडीहरु पाईन्छन् । यहा पाईने जीवजन्तुहरुमा बाघ, भालु, दुम्सी, स्याल, बादर, ढेडुवादर, बँदेल, चितल, जरायो, घोरडजस्ता जङ्गली जनावरहरु र डाँफे, मुनाल, चाखुरा, कालिज, ढुकुर, जस्ता पशुपन्क्षीहरु पाईन्छन् ।

भू-उपयोगको अवस्था

यस जिल्लाको कूल क्षेत्रफल १२९१९९ हेक्टर मध्ये ५९१०१ हेक्टर भू भाग वनजडगल, ७१११ हेक्टर सरकारी तथा गौचरन, ३०७११ नदिनाला, ७७३८ संचित क्षेत्र र २४५३८ सिंचित क्षेत्रले ओगटेको छ । यो जिल्लाको अधिकांश भू भाग पहाडै पहाडले बनेको छ । यस जिल्लाको पश्चिम क्षेत्रमा रहेको वा चुरे पर्वत तिरका भूभाग घना जङ्गलले ढाकेको छ । उत्तर क्षेत्रको भूमि त्यति उच्च उचाउ किसिमको छैन र यो क्षेत्रको धेरैजसो भूमि पातलो वनजङ्गल तथा वुट्यानले ढाकेको छ । अधिकांश भू-भाग त बढी भिरालो धरातल तथा कडा चट्टान, गेग्रान र वालुवाले बनेकोले खेतीपातीको लागि उपयुक्त छैन साथै यो क्षेत्र भौगोलिक दृष्टिकोणबाट पनि अति संवेदनशील मानिन्छ । त्यस्तै कुल ३२,२७६ हेक्टर खेती गर्न योग्य जमिनमा खेती गरिने जमिन २५५०० हेक्टर रहेको छ । सिंचाईको लागि १८ आयोजना सञ्चालनमा रहेका छन् ।

यातायात तथा संचारको अवस्था

यातायातको दृष्टिले डोटी सुगम मानिएता पनि दुर्गम पहाडी जिल्ला हो, जहाँ ११५.४६ किमि पक्क सडक, ६ किमि ग्रावेल, २८५ किमि कच्ची सडक रहेका छन् । हवाई यातायात विगतमा संचालन भएता पनि हाल संचालन हुन नसकेकोले हवाई यातायातबाट जिल्ला बासी वंचित भएका छन् । विद्युत सेवा प्राप्त गर्ने ग्राहकहरु १८ वटा गाविस र १ नपा बाट ५६५० रहेका छन् ।

यस्तै गरी सञ्चार तथा मनोरञ्जनका साधनमा १ क्षेत्रिय हुलाक, ११ ईलाका हुलाक, अतिरिक्त हुलाक ४१, टेलि सेन्टर ३, काउन्टर हुलाक २, रेडियो नेपाल १,२ वटा दैनीक पत्रिका पत्र पत्रिका ७ साप्ताहिक, रेडियो १७,७२९, टिभि २,७१०, केवल १,३२३, कम्प्यूटर ३९४, ईन्टरनेट १८४, टेलीफोन १,११५, मोवाईल १४,०८८ वटा रहेका छन् भने केहि पनि नभएका घरधुरी संख्या १७,३६१ रहेका छन् ।

१.२ योजनाको परिकल्पना, ध्येय, लक्ष्य तथा उद्देश्य

परिकल्पना:

यस योजनाको परिकल्पना डोटी जिल्लामा विपद्को जोखिमलाई न्यूनिकरण गरी विपद् उत्थानशिल (Resilience) जिल्लाको रूपमा विकास गर्ने रहेको छ।

ध्येय :

विपद् व्यवस्थापनका तीन चरण विपद् पूर्व, विपद्को समयमा तथा विपद् पश्चात प्रभावकारी रूपमा कार्य गर्न स्थानीय तथा सरकारी निकायको योजनामा विपद्को सवालालाई मुलप्रवाहीकरण गरी दिगो रूपमा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्ने यस योजनाको मुख्य ध्येय रहेको छ।

लक्ष्य :

डोटी जिल्लामा बहु प्रकोपबाट हुने जोखिमलाई न्यूनिकरण गरी वर्षेनी हुने धनजनको क्षति उल्लेख्य रूपमा कम गर्ने यस योजनाको लक्ष रहेको छ।

उद्देश्य :

यस योजनाको निर्दिष्ट उद्देश्य यस प्रकार रहेका छन् :

१. जिल्लामा रहेको प्रमुख प्रकोपहरु, संकटासन्न गाविसहरु, जोखिमको अवस्था तथा क्षमताहरु पहिचान गर्ने ।
२. विपद् जोखिम न्यूनिकरणको सवाललाई विकासको कार्यमा मुलप्रवाहीकरण गर्ने ।
३. विपद् पूर्व रोकथाम, अल्पीकरण, अनुकूलन र पूर्वतयारी, विपद्को समयमा प्रतिकार्य तथा विपद् पश्चात पुर्नलाभका कार्यहरुलाई व्यवस्थित तरिकाले संचालन गर्ने ।
४. नेपाल सरकारका विषयगत सरकारी निकायहरु, स्थानीय निकायहरुका पदाधिकारीहरुलाई विपद्को सवालमा कार्य गर्न सचेतना अभिवृद्धि गर्ने ।
५. समुदायमा विपद्को सवालमा काम गर्न आवश्यक पर्ने दक्ष जनशक्तिको विकास गरी प्रभावकारी रूपमा परिचालन गर्ने ।

१.३ योजनाको महत्व :

डोटी जिल्लामा बहु प्रकोपबाट वर्षेनी ठूलो धनजनको क्षति गरेको विभिन्न तथ्य तथा तथ्यांकले पुष्टी गर्दछ। जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समितिको नेतृत्वमा विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना विगत २०६९ देखि तयार भई कार्यान्वयन हुदै आएको छ। विगतमा गरिएका प्रयासहरु केवल विपद् भएको अवस्थामा प्रतिकार्य गर्ने सवाल संग मात्र सम्बन्धित रहेको छ। तर विपद् जोखिम न्यूनिकरणका कार्य गरी विपद्को अवस्था आउन नदिन के गर्ने र विपद् पश्चात के कस्ता कार्य गर्ने भन्ने सवालमा कमै मात्र कार्यहरु भएका थिए र योजनावद्ध रूपमा जिल्लाले नै अगुवाई लिएर गरिएको थिएन।

रोग लागेर उपचार गर्नुभन्दा रोग लाग्न नदिनु नै राम्रो भन्ने विचारको आधारमा विपद् भैसकेपछि प्रतिकार्य गर्नु भन्दा विपद्को अवस्था नै आउन नदिनु राम्रो हो भन्ने कुरालाई यस योजनाले बढी महत्व दिने गरेको छ। विपद्मा परेकालाई प्रतिकार्य गर्ने र प्रतिकार्यको लागि गर्नुपर्ने पूर्वतयारीका कार्यहरु महत्वपूर्ण हुदाहुदै पनि विपद्को जोखिम घटाई विपद्को अवस्था सृजना हुन नदिन कार्यहरु गरी विपद् नै हुन नदिने कार्य अझ बढी महत्वपूर्ण हुने हुंदा यस योजनाले यस सवाललाई बढी प्राथमिकता दिएको छ। प्रकोप प्राकृतिक र मानविय दुवै हो तर विपद् प्राकृतिक होइन यो मानवीय हो र विपद्को जोखिम कम गरेर विपद् आउन नदिन र विपद्को क्षति कम गर्न यस योजनाले जोड दिएको छ। भनिन्छ : प्राकृतिक प्रकोप र अप्राकृतिक विपद् साथै विपद् पश्चात पनि पुर्नलाभका कार्यहरु जुन दिगो विकाससंग सम्बन्धित छ साथै यस कार्यलाई पनि यस योजनाले जोड दिएको छ।

यसरी विपद् व्यवस्थापन चक्रका तीनै चरणहरूलाई समेटने गरी यस योजनाले कार्य गर्दछ । विपद् पूर्वका रोकथाम, अल्पीकरण र अनुकूलनका कार्यबाट जिल्लामा रहेको जोखिम तथा संकटासन्न अवस्थामा कमी आई धनजनको क्षति कम गर्ने उद्देश्य भएकोले यस योजनाले बढी महत्व राख्दछ । त्यसैले भनिन्छ : **विपद् पूर्व हामीले विपद् जोखिम न्यूनिकरणमा रु १ रुपैया लगानी गर्दछौं भने विपद् पश्चात गरिने प्रतिकार्य र पुर्नलाभमा लाग्ने खर्चको ७ रुपैया जोगाउन सकिन्छ** । यसकारण जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजनाको छुट्टै महत्व रहेको छ।

१.४ योजनाका सीमा :

जिल्ला स्तरको योजना निर्माण प्रक्रिया भएको कारणले सूचना संकलन गर्दा समुदाय तथा बस्ती स्तरमा गएर सूचना संकलन गरिएको छैन साथै उक्त सूचनाहरू गाविस तथा समुदाय स्तरको स्थानीय विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तयार गर्दा लिइने भएकोले गाविस स्तरमा बसेर सबै वडाका प्रतिनिधिहरू राखी सूचना संकलन गरिएको छ। जसले सुक्ष्म रूपमा वा विषयगत हिसावले सूचनाहरू नआएको हुंदा जोखिमको अवस्थाको आधारमा योजना निर्माण गर्न सकिएको छैन । समग्र रूपमा आएको जोखिमको अवस्थालाई लिएर मात्र यो योजना तयार गरिएको छ। यसरी जिल्ला स्तरका सबै गाविसलाई मिल्ने प्रकारले यो योजना तयार गरिएको छ ।

विषयगत निकायका सरकारी कार्यालयहरूले आ आफ्नो क्षेत्रको संकटासन्न अवस्थाको अध्ययन पश्चात मात्र स्पष्ट र कितानका साथ कुन गाविसको कुन स्थानमा के कार्य गर्ने भन्ने योजना गर्न सकिने अवस्था छ । यस योजनामा बजेट राखिएको छैन । यो योजना एक नीतिगत दस्तावेज भएको कारणले सबै सरकारी कार्यालय र स्थानीय निकायले वार्षिक योजना बनाउँदा विपद् जोखिम योजनाको आधारमा कार्यक्रम, डिजाइन, इस्टिमेट तथा बजेट बनाई कार्यान्वयन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

१.५ योजना तर्जुमा प्रक्रिया :

यस योजना निर्माण गर्दा संघीय मामीला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयले तयार गरेको जिल्ला विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा निर्देशिका २०६९ मा उल्लेख गरिएका चरणहरूलाई अनुसरण गरिएको छ । यो योजना आवधिक योजनाको एक अभिन्न अंगको रूपमा रहने छ र विपद्को सवालमा एक नीतिगत दस्तावेजको रूपमा यस योजनालाई लिइनेछ । योजना तर्जुमाको क्रममा लामो समय अवधी, जिल्ला स्तरका सरोकारवालाहरूको वृहत छलफल र सक्रिय सहभागिता, बैठक, गोष्ठीबाट यस योजनालाई तयार गरिएको छ । यस योजना तयार गर्ने क्रममा जिल्लास्थित सरोकारवाला निकायहरूको विपद्को सवालमा सचेतना अभिवृद्धि हुने, क्षमता अभिवृद्धि हुने विपद् जोखिम व्यवस्थापन तथा न्यूनिकरण अवधारणाको बुझाईमा अभिवृद्धि हुने र यस योजनालाई अपनत्वको रूपमा लिने गरेको पनि पाइएको छ । यस योजना तयार गर्दा अपनाइएको चरणहरू निम्न अनुसार छन् :

१. जिल्ला तहमा प्रारम्भिक भेला, आवधिक योजनाको पुनरावलोकनको समयमा विपद् जोखिम व्यवस्थापन योजना तर्जुमा र विपद् अवधारणा वारे छलफल ।
२. विपद् संग सम्बन्धित दस्तावेजहरूको अध्ययन ।
३. जिल्लाका विषयगत कार्यालयका विपद् सम्पर्क व्यक्ति तथा सामाजिक परिचालको क्षमता अभिवृद्धि र सूचना संकलन तालिम ।
४. गाविस तथा नगरपालिका स्तरमा गएर सूचना संकलन ।
५. गाविस सचिवहरूलाई विपद् जोखिम व्यवस्थापन र योजना तर्जुमा वारे अभिमुखिकरण ।
६. वालवालिकाहरू संग विपद् जोखिम न्यूनिकरण वारे छलफल र सुभावा संकलन ।
७. सूचनाको आधारमा जिल्लाको जोखिम पार्श्वचित्र तयारी ।
८. जोखिम पार्श्वचित्रको आधारमा दुई दिने योजना तर्जुमा बैठक ।
९. योजना तर्जुमा बैठकको आधारमा विशेषज्ञद्वारा योजनाको खाका लेखन कार्य ।
१०. खाका योजनाको जिल्लास्थित सरोकारवाला निकायसंग छलफल र सुभावा संकलन ।
११. योजनाको सुभावलाई समेटी अन्तिम जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना तयारी ।
१२. जिल्ला परिषद्बाट जिल्ला व्यवस्थापन योजनाको अनुमोदन र स्विकृती ।

१.६ योजना कार्यान्वयन रणनीति :

- (क) विपद् व्यवस्थापन योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि जिल्ला विकास समितिले तोकेको सदस्यको संयोजकत्वमा योजनाको कार्यक्षेत्रलाई आधार मानेर आवश्यकताअनुसार कार्य जम्मेवारी सहित ५ देखि ७ जनासम्म सदस्य रहने कार्यदलहरू गठन गरिनेछ ।
- (ख) जिल्ला विकास समितिले स्वीकृत योजनाको कार्यान्वयन विषयगत कार्यालय, समुदायमा आधारित विपद् व्यवस्थापन समिति, राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय सङ्घसंस्था, यू.एन संस्था तथा निजी क्षेत्रसमेतको सहयोग लिई कार्यान्वयन गर्नेछ ।
- (ग) विपद् व्यवस्थापन र जलवायू अनुकूलनको क्षेत्रमा कार्यरत जिल्ला स्थित गैरसरकारी संस्थाहरू तथा विकास साभेदारहरूले स्वीकृत विपद् व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनमा आफ्नो विषयगत क्षेत्र हेरी कार्यान्वयनमा सहयोग लिइनेछ ।
- (घ) विपद् व्यवस्थापनको क्षेत्रमा कार्यरत जिल्ला स्थित गैरसरकारी संस्थाहरू तथा विकास साभेदारहरूले आफ्नो वार्षिक कार्यक्रम र बजेटको छलफल जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना समिति तथा स्थानीय स्तरको विकास योजना तर्जुमा प्रक्रियाका प्रत्येक चरणमा स्थानीय आवश्यकता तथा प्राथमिकतासँग तालमेल मिलाइनेछ ।

१.७ योजनाको अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा पुनरावलोकन :

- (क) जिल्ला विकास समितिले आफ्नो वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्दा सोही समयमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयनको समेत नियमित अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ ।
- (ख) जिल्ला विकास समितिमा गठन भएको अनुगमन समितिले विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारिता समेत मूल्याङ्कन गरी आवश्यकता अनुसार जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र जिल्ला विकास समितिमा सिफारिस पेश गर्नेछ ।
- (ग) विपद् जोखिम न्यूनीकरणसम्बन्धी प्राथमिकता प्राप्त कार्यक्रमबाट जिल्लाभित्र सञ्चालन भएका कार्यक्रमहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि स्वीकृत गरिएका अनुगमन सूचकहरू बमोजिम अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्नेछ ।
- (घ) विपद् व्यवस्थापन योजना कार्यान्वयन गर्ने संस्थाहरूले आफ्नो अनुगमन तथा मूल्याङ्कन प्रतिवेदन आफ्नो सम्बन्धित कार्यालयका साथै जिल्ला विकास समितिमा बुझाउनेछ ।
- (ङ.) योजनाको वार्षिक रूपमा पुनरावलोकन गरिनेछ भने विस्तृत पुनरावलोकन र परिमार्जन ५ वर्षको अवधिमा गरिनेछ ।
- (च) जिल्ला विकास समितिले प्रत्येक ६/६ महिनामा विषयगत कार्यालय तथा गाविसको सहभागितामा यस योजनाको समीक्षा गर्ने छ जस्मा कुन सरकारी कार्यालयले विपद् जोखिम न्यूनीकरणका के विषयहरू योजना गरिएका थिए र कति कार्यान्वयन भए, के कस्ता जोखिमहरू कम भए र आगामी ६ महिनामा के काम गर्ने भन्ने योजना बनाउने ।

खण्ड २ : जिल्लाको संकटासन्नता, जोखिम र क्षमता विश्लेषण

२. प्रकोपको अवस्था :

२.१ जिल्लाको प्रकोप स्तरिकरण

जिल्लामा प्रकोपको स्तरिकरण प्रत्येक गाविसमा जोडी तुलना विधिको प्रयोग गरेर गरिएको थियो । जोडी तुलना विधिमा त्यस गाविसको कुन प्रकोप पहिलो छ, कुन दोश्रो र कुन तेश्रोमा छ भनी क्रमशः स्तरिकरण गरिएको थियो । स्तरिकरण गर्दा त्यस गाविसमा कुन प्रकोपले बढी धनजनको क्षति गरेको छ त्यसलाई आधार मानेर छलफल गरिएको थियो । त्यस स्तरिकरण अनुसार पहिलो, दोश्रो र तेश्रो नम्बरमा पर्ने प्रकोपलाई विशेष महत्व दिएर सूचना विश्लेषण गर्दा तल उल्लेखित गाविसहरु बहु प्रकोपबाट प्रभावित भएको देखिन्छ ।

क्र.स	प्रकोप	जम्मा गाविस र नपा	गाविसको नाम पहिलो स्तर	दोश्रो स्तर	तेश्रो स्तर
१	पहिरो	४७	३२	१२	३
२	खडेरी	३३	७	१२	१४
३	बाढी	२४	७	१२	५
४	जनावर आतंक	९	२	४	३
५	हावाहुरी	९	१	३	५
६	असिना	३	१	-	२
७	हिमपात	३	१	-	२
८	चट्याङ्ग	७	-	३	४

तालिका नं ३ जिल्लाको प्रकोप स्तरिकरण

भूकम्प नेपालकै लागि पहिलो प्रकोप भएकोले डोटी जिल्लाको लागि पनि पहिलो प्रकोप हुने भएकोले स्तरिकरण गरिएको छैन । त्यसपश्चात क्रमश पहिरो, खडेरी, बाढी, जनावर आतंक, हावाहुरी, असिना, हिमपात र चट्याङ्गलाई स्तरिकरण गरिएको छ। पहिरो बाट भण्डै ४७ वटा गाविस, खडेरी बाट ३३ वटा गाविस र बाढीबाट २४ वटा गाविस प्रभावित हुन सक्ने देखिएको छ। यसैगरी जनावर आतंक, हावाहुरी, असिना, हिमपात, आगलागी, माहामारी र चट्याङ्ग पनि डोटी जिल्लालाई क्षति पुरयाउने प्रकोपको रूपमा रहेको छ ।

२.२ वालवालिकाको नजरमा प्रकोप स्तरिकरण

प्रकोप	आगलागी	बाढी	पहिरो	सडक दुमस्सी	जंगली जनावर	हावाहुरी	महामारी	चट्याड.	भोकमरी	हिमपात	असिना
आगलागी	आगलागी	पहिरो	सडक	जंगली	हावाहुरी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी	आगलागी
बाढी		पहिरो	सडक	जंगली	हावाहुरी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी	बाढी
पहिरो			पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो	पहिरो
सडक दु				सडक	सडक	सडक	सडक दुमस्सी	सडक दुमस्सी	सडक दुमस्सी	सडक दुमस्सी	सडक दु
जंगली					जंगली	जंगली	जंगली	जंगली	जंगली	जंगली	जंगली
हावाहुरी						हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी	हावाहुरी
महामारी							महामारी	महामारी	महामारी	महामारी	असिना
चट्याड.								भोकमरी	चट्याड.	असिना	असिना
भोकमरी										भोकमरी	असिना
हिमपात											असिना
असिना											असिना
जम्मा	६	५	१०	९	८	७	३	१	२	०	४
स्तर	५	६	१	२	३	४	८	१०	९	११	७

तालिका नं ४ : वालवालिकाको नजरमा प्रकोप स्तरिकरण

वालवालिकालाई हुने जोखिमहरु र सुझावहरु

१. विद्यालय जाने बाटो फराकिलो र सुरक्षित बनाउने र छेउछाउमा बाल लगाउने ।
२. आगलागी न्यूनिकरणका कार्य गर्ने ।
३. बाढी, पहिरो नियन्त्रणका कार्यहरु गर्ने र विद्यालयलाई सुरक्षित राख्ने ।
४. विद्यालय मा जाने बाटोमा खोलाहरुमा पुल राख्ने ।
५. विद्यालय भूकम्प प्रतिरोधी बनाउने र पुराना भवनको मर्मत गरी बलियो बनाउने ।
६. वालवालिका जाने बाटोमा असर पर्ने कुरा नराख्ने ।
७. प्राकृतिक प्रकोपवारे गाउँ, जिल्ला, नगरपालिकामा जनचेतना फैलाउने ।
८. वातावरणलाई संरक्षण गर्ने ।
९. गाउँघरमा स्वास्थ्य चौकी निर्माण गरी नियमित सेवा दिने ।
१०. विद्यालयका छात्रा हावाहुरीले नउडाउने गरी बनाउने र पुरानालाई छात्रामा पर्खाल लगाई बलियो बनाउने ।
११. सडक दुर्घटना न्यूनिकरण गर्न जनचेतना जगाउने, चालकलाई होशियार बनाउने ।
१२. साना वालवालिकाहरु टाढा विद्यालय जान कठिन हुने भएकोले नजीक विद्यालय बनाउने ।
१३. साना वालवालिकाहरुलाई एकलै सडकमा जान नदिने र हुनसक्ने जोखिम वारे जनचेतना जगाउने ।
१४. महामारी न्यूनिकरण गर्नको लागि विभिन्न कार्यक्रमहरु संचालन गर्ने ।
१५. विद्यालय क्षेत्र सुरक्षित राख्न राम्रो शौचालयको व्यवस्था गर्ने र वातावरण सफा राख्ने ।
१६. वालवालिकाहरुलाई जनावरबाट हुन सक्ने आक्रमण वारे सचेतना जगाउने ।
१७. सार्वजनिक स्थलहरुको राम्रो सदुपयोग र सुरक्षा गर्ने र हरियाली साथै वृक्षारोपण गर्ने ।
१८. ६ वर्ष भन्दा मुनिका वालवालिकालाई शिक्षा गाउँमै व्यवस्थागर्ने ।

२.३ प्रकोप पात्रो :

गाउँ विकास समितिबाट संकलन गरिएको सुचनाको आधारमा प्रकोपको मौसमी पात्रो तयार गरिएको छ । विभिन्न प्रकोपले कुन कुन महिनामा मानिसहरु वढी संकटासन्न हुन्छन भन्ने तलको तालिकाले देखाउंदछ ।

घटना तथा प्रकोप	बै.	जे.	अ.	सा.	भा.	अ.	का	मं.	पु.	मा.	फा	चै.
बाढी												
चट्टयाङ्ग												
पहिरो												
आगलागी												
महामारी												
हावाहुरी												
खडेरी												
कृषि वालीमा रोग												
पशुपंक्षीमा लाग्ने रोग												
असिना												
हिमपात												

तालिका नं ५ प्रकोप पात्रो

समुदायलमा छलफल भए अनुसार बाढी तथा पहिरो जाने समय आषाढ देखि भाद्र सम्म रहेको देखिएको छ भने हिमपात पौष देखि फागुन सम्म हुने गरेको छ । असिना फागुन देखि जेष्ठ र असोज, कार्तिक महिनामा पनि पर्ने गरेको जसले कृषीवाली तथा पशुहरुमा क्षती पुरयाउने गरेको पाइन्छ । महामारी असोज महिना बाहेक सबै महिनामा देखिने गर्दछ । त्यस्तै चट्टयाङ्ग चैत्र देखि जेष्ठ र भाद्र महिनामा पर्ने गरेको छ भने आगलागी चैत्र, वैशाख र जेष्ठमा हुने गरेको छ । हावाहुरी पनी चैत्र देखि जेष्ठ महिनामा आउने र घर तथा खेतीवालीमा धेरै क्षती पुरयाउने गरेको छ । खडेरी पौष महिनाबाट जेष्ठ सम्म हुने, कृषिवालीमा रोग लाग्ने माघ, फागुन, चैत्र, वैशाख, साउन, भाद्र र असोज महिनामा लाग्ने गरेको र पशुपंक्षीमा लाग्ने रोग पौष देखि आषाढमा हुने गरेको छ ।

२.४ .विपदको ऐतिहासिक समय रेखा :

समुदायलाई त्यस गाविसमा विगत ५० वर्ष देखि कुन कुन विपदका घटनाहरु घटे र त्यसले काँहा कति क्षति गरयो भनी सोधिएको र मुख्य मुख्य विपदका घटनाहरु यस प्रकार रहेको छ ।

क्र. सं.	वर्ष	प्रकोप	गाविस/स्थान	क्षतिको विवरण (मृत्यु, घाइते, क्षति ग्रस्त घर, बालीनाली, प्रभावित परिवार, विस्थापित परिवार, क्षति भएको भौतिक सम्पत्ति रु. क्षतिग्रस्त खेतीयोग्य भूमि अन्य सामाजिक प्रभाव)
१	२००३	बाढी	वाँभककानी	१ जनाको मृत्यु
२	१९९३	महामारी	वनलेक	२ जनाको मृत्यु, ४० जना विरामी भएका
३	१९९३	पहिरो	वनलेक	२ जनाको मृत्यु, १ जना घाइते, ८ घर ध्वस्त
४	१९९९	आगलागी	वनलेक	१ घर ध्वस्त, रु ८६,१७० वरावरको नोक्सान
५	१९९९	आगलागी	बछैन	१ घर ध्वस्त, रु १३,६०५ वरावरको नोक्सान
६	२००९	महामारी	वारपाटा	१ जनाको मृत्यु, २५ जना प्रभावित
७	१९८७	महामारी	बासुदेव	२ जनाको मृत्यु
८	२००३	बाढी	भूमिराजमाण्डौ	१ जनाको मृत्यु

९	१९८०	महामारी	चौराहाचौतारा	२ जनाको मृत्यू, ९२ जना विरामी
१०	१९९७	आगोलागी	छपली	१ जनाको मृत्यू
११	२००१	महामारी	दहकालीकास्थान	५० जनाको मृत्यू, १००० जना विरामी
१२	१९९५	बाढी	डौड	१ जना हराएको, १ घर क्षती
१३	२००३	पहिरो	डौड	३२ जनाको मृत्यू, ६ घर क्षती
१४	१९८३	पहिरो	धिरुमाण्डौ	९ जनाको मृत्यू, १ जना घाईते
१५	२०११	चट्याङ्ग	धिरुमाण्डौ	२ जनाको मृत्यू
१६	१९८६	महामारी	दिपायल	१२ जनाको मृत्यू, ५० जना प्रभावित
१७	२००३	हावाहुरी	दिपायल	२ घरमा नोक्सान
१८	२००३	महामारी	दिपायल	१ जनाको मृत्यू, ११२ जना प्रभावित
१९	२००९	पहिरो	दिपायल	२ जनाको मृत्यू, १ घर क्षती, ०.७५ हेक्टर जमिनमा क्षती
२०	१९९९	आगोलागी	गडसेरा	१ घर क्षती, रु १११,८८० को क्षती
२१	१९८९	महामारी	गाजरी	५ जनाको मृत्यू
२२	२००९	बाढी	गाजरी	५ जनाको मृत्यू, १२ जना घाईते, १ जना हराएको, ८० घर ध्वस्त, ६९७ जना प्रभावित
२३	२००७	बाढी	घण्टेश्वर	२ जनाको मृत्यू
२४	१९९२	महामारी	गिरीचौका	५३ जनाको मृत्यू, ३८१ जना प्रभावित
२५	२००९	पहिरो	दुर्गामाण्डौ	१ जनाको मृत्यू
२६	२००६	महामारी	काडामाण्डौ	२ जनाको मृत्यू, १२ जना घाईते
२७	२००९	पहिरो	काडामाण्डौ	१ जनाको मृत्यू, ५ जना घाईते
२८	१९९३	पहिरो	कलेना	२ जनाको मृत्यू, १ जना हराएको
२९	२००४	असिना	कालिकास्थान	१ जनाको मृत्यू
३०	१९९३	पहिरो	केदारखण्ड	२ जनाको मृत्यू
३१	१९८६	महामारी	खातीवडा	१३ जनाको मृत्यू
३२	१९९३	पहिरो	खतीवडा	३ जनाको मृत्यू, १ जना हराएको
३३	२००६	महामारी	खिरसानी	३ जनाको मृत्यू, ३०० जना विरामी
३४	१९८०	भूकम्प	लडागडा	६ घर नष्ट
३५	१९९३	पहिरो	लडागड	२ जनाको मृत्यू, १ घर नष्ट
३६	१९९९	आगोलागी	लडागड	३ घर नष्ट, रु ८०,००० नोक्सान
३७	२००८	पहिरो	लक्ष्मीनगर	५ जनाको मृत्यू, ३ जना घाईते, १ घर नष्ट
३८	२००१	महामारी	महादेवस्थान	१३ जनाको मृत्यू, २५५ जना विरामी
३९	१९९२	आगोलागी	पोखरी	१ जनाको मृत्यू, १ जना घाईते
४०	१९९८	चट्याङ्ग	तिखात्तर	१ जनाको मृत्यू, २ जना घाईते, १ विद्यालय नष्ट, रु ९७,००० नष्ट
४१	२००९	पहिरो	तिखात्तर	२ जनाको मृत्यू, ५० घर नोक्सान, २७० जना प्रभावित
४२	२००५	महामारी	तोलेनी	७ जनाको मृत्यू

तालिका नं ६ : विपद्को ऐतिहासिक समय रेखा

२०७० मा डोटी जिल्लामा भएका विपदका घटनाहरु

- घण्टेश्वर ३ मा चट्याङ्गले ३ जना मानिस घाइते र १ जनावरको क्षति
- गगुडा ३ मा बाढीले १ जना वेपत्ता
- काडामाण्डौ २ मा पहिरोले २ जनाको मृत्यु
- सिलगढी १३ मा चट्याङ्गले १ जना मानिस मृत्यु र ४ जना घाइते
- खातीवडा ७ मा आगलागीले १ जना मृत्यु
- सिलगढी ७ मा आगलागीले ५० लाखको क्षति

२०७१ सालमा डोटी जिल्लामा भएका विपदका घटनाहरु

- सिलगढी ६ मा आगलागीले २ लाख ५० हजारको क्षति

२.५ जिल्लाको संकटासन्न गाविसको अवस्था

विगत ५ वर्ष र विगत २५ वर्षको तथ्यांकलाई हेर्दा तल उल्लेखित गाविसहरु विभिन्न प्रकोपबाट संकटासन्न अवस्थामा रहेको पाइन्छ। जसको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा राखिएको छ।

न्यून जोखिम गाविस (२१)	मध्यम जोखिम गाविस (२६)	उच्च जोखिम गाविस (४)
वाँभककनी, बछैन वासुदेवी छतिवन घण्टेश्वर जिजोडामाण्डौं काडामाण्डौं कालिकास्थान कानाचौर केदार अखडा लडागडा लानाकेदारेश्वर लाटामाण्डौं मान्नाकापडी निरौली पोखरी रानागाँउ सरस्वतीनगर सातफरी सिमचौर वारपाटा	वनलेक भूमिराजमाण्डौं दि सि न पा चवराचौतारा छपाली दहकालिकास्थान डौड घाडल धिर्कामाण्डौं दुर्गामाण्डौं गडसेरा गगुडा गाँजरी कलेना कपल्लेकी खिरसैन लामिखाल लक्ष्मीनगर महादेवस्थान मुडभरा मुडेगाँउ पचनाली तिजाली तिखात्तर तोलेनी वगलेक	गौरागाँउ गिरिचौका खातिवडा सानागाँउ

तालिका नं ७ : जिल्लाको संकटासन्नटा स्तरिकरण

२.६ आर्थिक संकटासन्नता

यस जिल्लामा अपर्याप्त क्यालोरी ४४.९ प्रतिशतमा, गरिवीको दर ४६ प्रतिशत, ७.७ प्रतिशत मानिस विदेश कमाईको लागि गएका, मानव विकास सूचांकमा ०.४०२ का साथ ६० औं स्थान, मानव गरिवी सूचांकमा ५३.४ र ६४ औं जिल्ला, प्रति व्यक्ति आय वार्षिक १२,७७९, मानव सशक्तिकरण ०.२२९ मा ७३ औं स्थान, लैंगिक विकास ०.३६८ मा रहि ६२ औं स्थानमा देखिएको छ। त्यस्तै साक्षरता ५९.४ प्रतिशतमा महिला ४५.६६ र पुरुष ७६.६५ प्रतिशत दर यस जिल्लामा रहेको छ। औषत आयु: पुरुष ५५ वर्ष, महिला ५० वर्ष, रहेको छ।

उज्यालो बत्तीको लागि विजुली प्रयोग गर्ने घरधुरी १२,४९८, मट्टितेल ४,१८५, गोबर ग्यास १४८, सौर्य शक्ति ४,९८४, अन्य श्रोत १९,३९६ घरधुरी रहेका छन्। त्यस्तै गरि ईन्धनको रूपमा ३९,७२० घरधुरीले दाउरा प्रयोग गर्दछन् भने २०६ घरले मट्टितेल, ग्यास १,१३१, गुईठा ३३, गोबरग्यास ५५, विजुली ६ र ५९ घरधुरीले अन्य श्रोत प्रयोग गरी खाना बनाउने गरेको तथ्यांकले देखाउन्छ। यस्तैगरी यहाँ पाईने घरका प्रकारहरूमा जम्मा ३९,०४९ घरधुरी माटो जडान, सिमेन्ट जडान ६८४, ७४ पक्की पिलर घर, काठको पिल्लर १,२४५, अन्य ४७ घरधुरीहरू रहेका छन्। यस जिल्लामा अधिकांश घरहरू माटो, इट्टा, र ढुंगाद्वारा निर्मित भएका पाइन्छन्। सिमेन्ट लगाएर बनाइएका घरहरू माटो, इट्टा ढुंगाको तुलनामा सिमेन्ट, इट्टा र ढुंगा न्यून संख्यामा रहेको देखिन्छ। जवकी राष्ट्रिय अवस्थालाई हेर्दा यो संख्या अत्यन्त नगन्य जस्तो देखिन्छ। साथै घरको छानाको प्रकार बमोजिम ६,३१२ खर वा फुसको, २,३९१ जस्तापाता, ३०,९०७ टायल र स्लेट, १,२४० पक्की, २३ काठ, ३२ माटो र ११४ घर अन्य वस्तुबाट बनेका पाइन्छ।

२.७ जलवायु परिवर्तनको अवस्था र त्यसको प्रभाव

सि.नं.	जलवायु परिवर्तनको असरबाट लोपोन्मुख बाली, बनस्पती र पशुहरूको नाम	असरबाट लोपोन्मुख बाली, बनस्पती र पशुहरूको जात	रनयाँ प्रयोगमा आउन सक्ने बाली, बनस्पती र पशुको जात
१	मकै, कालो छोटे गहुँ, भुटके कोदो, थापाचिनी धान, मासे धान, फापर, तिल, बेथे, जौ, कागती, स्याउ, सुन्तला, अमिलो, चिराईतो, गुराँस, सल्ला, सिसौ, निगाला, नास्पाती, ओखर, बाँझ, खर्सु, वोजो, असुरो, अल्लो	फापर, तिरकुला, अञ्जना, कालोधान, हंसराज, जाउले, गुडधौलो, धान, ठोसरे धान, खसरे धान, लहरी, धान, सुनौले ढुंगा धान, बैगन, कालो भट्ट, बेथे, जौ, तिल, काकुन, कपास, हुम्ली कोदो	खुमल ४,५,६ धान, राधा ३,४, कमला १,४ धान, वोगाटानी गहुँ, रातो गहुँ, सुपारी कोदो
२	नौमुठे गाई, च्यांग्रा, भेडा, भैसी, बाखा, गाई, घोडा	नौमुठे गाई, च्यांग्रा, चौरी गाई, ब्वासो, रतुवा, बाघ, घोरल, थार, जरायो, भालु, कस्तुरी, दम्सी, तित्ता, घरेलु कृखुरा, चिल, डाँफे, कोईली, कालीज, गिद्ध, मुनाल,	जमुना पारी, खरी जस्ता उन्नत बाखा, जर्सी गाई

तालिका नं ८ : जलवायु परिवर्तनको अवस्था र यसको प्रभाव

२.८ विपदको कारण र असर विश्लेषण

विपदको कारण र असर विश्लेषणको लागि समस्या वृक्ष विधिको माध्यमबाट कारण र असर छुट्याउन लगाइएको थियो । यस विश्लेषणमा प्रकोप स्तरिकरण गर्दा पहिलो, दोश्रो गरी क्रमश १० वटा प्रकोपबाट उत्पन्न विपदको कारण र असर उल्लेख गरिएको छ । सबै गाविसबाट आएको सूचनालाई आधार मानेर विपदको कारण र असर विश्लेषण गरिएको छ, जुन यस प्रकार रहेको छ ।

क्र. सं.	प्रकोपको घटना	विपदको कारण	जलवायु परिवर्तनको अवस्था	प्रभाव	समाधानका सम्भावित उपाय
१	भूकम्प	<ul style="list-style-type: none"> भूकम्प प्रतिरोधी भवन नहुनु भूकम्प सम्बन्धि जनचेतनाको अभाव भवन आचार संहिताको कडाईका साथ पालना नहुनु भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण गर्न सक्ने दक्ष जनशक्ति नहुनु तिर्वाटियन र भारतीय प्लेटको हलचल 		<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनाको क्षति मानविय तथा चौपायाको लमृत्यु, घाइते जमिन तथा बालीनालीको नोक्सान गर्दछ, घरबार विहीन हुने विकासका कार्यलाई क्षत विक्षत वा अवरुद्ध गराउँदछ । 	<ul style="list-style-type: none"> भूकम्प प्रतिरोधी भवन वा भौतिक संरचना बनाउने सुरक्षा सम्बन्धि सचेतना तथा तालीम दिने सुरक्षित स्थानहरू पहिचान गर्ने भवन आचार संहिताको कडाईका साथ लागु गर्ने भूकम्प प्रतिरोधी घर बनाउन सक्ने दक्ष जनशक्तिकोलागि मिस्त्रीहरूलाई तालिम दिने
२	पहिरो	<ul style="list-style-type: none"> धेरै वर्षा हुनु पानीको निकास थुनिनु र भिरालो जमिन हुनु बाढीले गर्दा अव्यवस्थित खेतीपाती कमजोर भूवनावट हुनु सडक विस्तार हुनु वा अव्यवस्थित बसाई गर्नु खानी उत्खनन वनजंगल विनाश जथाभावी डोजर प्रयोग हुनु 	अति र बेमौसमी वर्षाले पहिरोको घटना वृद्धि	<ul style="list-style-type: none"> मानवीय त्रास पानीका मूहान नष्ट पानी दुषित हुनु खेतीपाती पुरीनु पानीका नहर तथा कुलो नष्ट हुने जंगली जनावरको बासस्थान नोक्सान बाटो अवरुद्ध भई पठन पाठनमा समस्या तथा अन्य व्यक्तिको आवत जावतमा समस्या हुनु धनजनको क्षति हुनु कैयौं घरपरिवार विस्थापित घर बाग्निने, भत्किने र भासिने खाद्य संकटको सिर्जना 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाई नहर पक्का बनाउनु पर्ने वन विनासमा रोकथाम तथा वन सम्बन्धि चेतना अभिवृद्धि गर्ने खाली ठाँउमा वृक्षारोपण गर्ने वर्षाको पानीको भल काट्ने हुंगा खानी उत्खनन गर्न रोकने वा व्यवस्थित गर्ने खुल्ला चरिचरण रोकने संवेदनशिल क्षेत्रमा तटबन्ध, तारजाली तथा पर्खाल निर्माण गर्ने जनचेतना जगाउनुपर्ने समथल भूमिमा वा व्यवस्थित तरिकाले खेती गर्ने
३	बाढी	<ul style="list-style-type: none"> नदीमा पानीको निकास नहुनु नदिमा तत्वन्ध 	पानी पर्ने प्रवृत्तिमा फरक,	<ul style="list-style-type: none"> धनजनको क्षति मलिलो माटो 	<ul style="list-style-type: none"> वृक्षारोपण गर्ने वा जंगल फडानी र आगलागी

		<ul style="list-style-type: none"> नहुनु तथा भत्कनु जनसंख्या वृद्धि जंगल फडानी वा आगलागी कमजोर भू वनोट भिरालो जमिन हुनु ज्ञानको अभाव खानी उत्खनन मुसलधारे वर्षा भएकोले नदी किनारमा वस्ती वसाल्नु अव्यवस्थित खेतीपाती सडकको विस्तार वा डोजर जथाभावी प्रयोग गर्नु 	<ul style="list-style-type: none"> थोरै समयमा धेरै पानी पर्ने, अनीयमित वर्षाबद्दो 	<ul style="list-style-type: none"> कटान हुनु आवत जावतमा समस्या हुनु महामारी खाद्यको समस्या उर्वरा भूमीमा बालुवा गीटी थुप्रिइ उब्जनी कम हुनु वनजंगलको क्षती बस्तीहरू विस्थापीत हुनु भौतिक संरचना नष्ट (घर, विद्यालय भवन, सिंचाइ कुलो, खानेपानी मूहान) मानवीय त्रास पानीका मूहान नष्ट 	<ul style="list-style-type: none"> हुन बाट बचाउने बाढीबाट जोखिम क्षेत्रमा बाँध तथा तटवन्ध लगाउने व्यवस्थित ढल निकासको व्यवस्था गर्ने सघन खेती प्रणाली प्रयोग गर्ने ढुंगा खानी उत्खनन गर्न रोक्ने ज्ञान सिपको विकास गर्ने पूर्व सूचना प्रणाली राख्ने भलकुलो निर्माण र नदि निकासको व्यवस्था गर्नुपर्ने ।
४	खडेरी	<ul style="list-style-type: none"> समयमा वर्षा नहुनु सिंचाईको व्यवस्था नहुनु जनसंख्याको वृद्धि तथा वन विनासले जलवायु परिवर्तनले गर्दा पानीका मुहान सुक्नु आगलागी तथा डढेलो उन्नत जातका विउको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> मौषम अनुकूल वर्षा नहुनु पानीको मुहान सुक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> जमिन सुख्खा भई आगोलागीको सम्भावना बढ्ने, खेती विग्रने र उत्पादन कम रोगकिराको आक्रमण पानीका श्रोत सुक्नु गरीबी, पोषण युक्त खानाको अभाव जिवजन्तु, पशुपन्छिलाई प्रभाव पार्ने 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाईको व्यवस्था गर्ने मुल, धाराबाट पानीको व्यवस्था गर्ने वृक्षारोपण वा जंगल संरक्षण गर्ने खानेपानीको संरक्षण गर्ने खडेरी सहने जातका विउको व्यवस्था मिलाउने पोषण सम्बन्धि जनचेतना जगाउने
५	महामारी	<ul style="list-style-type: none"> सरसफाईको कमीले गर्दा वा समयमा उपचार तथा खोप नलिनाले रोगीका सामानहरू जो सुकैले प्रयोग गर्नु फोहोर मैला नजिक स्वास्थ्य सेवा नहुनु भौगोलिक विकटता सरुवा रोग रोग प्रतिरोधि औषधि प्रयोग नहुनु खुल्ला दिशा पिशाव गर्नु किटनाशक औषधि 	<ul style="list-style-type: none"> वातावरण प्रदुषण 	<ul style="list-style-type: none"> भाडा पखाला, हैजा जस्ता रोगको सक्रमण फैलिने मानिस तथा जनावरको मृत्यू हुने, गरिव हुनु वालिनालीमा विभिन्न रोग लाग्नु कुपोषण हुनु सामाजिक अपहेलना औषधिको अभाव, उपचार समस्या 	<ul style="list-style-type: none"> खानेपानीको मुहान वा वातावरण तथा व्यक्तिगत सरसफाई गर्ने दुषित पानी नपिउने पानी निर्बलिकरण गर्ने सरसफाईको लागी जनचेतना जगाउने रोग विरुद्धका खोप लगाउने स्वास्थ्य संस्थासँग समन्वय गर्ने किटनाशक औषधि प्रयोग गर्दा ख्याल गर्ने दिशा पिशावका

		<ul style="list-style-type: none"> प्रयोग पानीको मुहानमा गाईवस्तु नुहाउनाले वा दिसा पिसाव गर्नाले शिक्षा तथा जनचेतनाको कमिले दुषित खाना खानु 			<ul style="list-style-type: none"> लागी शौचालय प्रयोग गर्ने स्वास्थ्य कार्यकर्ताको क्षमता अभिवृद्धि गर्ने रोगी मान्छे अलग तथा सुरक्षित राख्न प्रेरित गर्ने गाँउघर क्लिनिकको व्यवस्था गर्ने
६	हुरीवतास	<ul style="list-style-type: none"> बायूमण्डलीय चक्र तापक्रम बढनाले ढलन लागेका रुख नकाटनाले कमजोर छाना वनाउनु 	<ul style="list-style-type: none"> वातावरण विनास, रुख ढल्ने गर्मी बढनु हावाहुरीको गती तिव्र हुनु र क्षति बढी 	<ul style="list-style-type: none"> घरहरुको छाना उडाउने सोलारमा क्षती हुने भौतिक संरचना विग्रनु वोटविरुवा र मानिसको क्षती गराउँछ साना साना विरुवा भाच्चीएर बढ्न नसक्नु वालीनाली तथा कृषिको क्षती 	<ul style="list-style-type: none"> वृक्षारोपण गरी हावा रोक्ने पक्क घरको निर्माण गर्ने हावाहुरीको समयमा घर भित्र नै बस्ने
७	आगलागी	<ul style="list-style-type: none"> आगो सजिलै टिप्ने छाना हुनु जोडिएका घर बस्ती हुनु सुख्खा वा खडेरी लापारवाही चुरोट तथा विभिन्न ज्वलनशिल पदार्थको जथाभावी प्रयोग गर्नाले वनजंगलमा ढडेलो लगाउनाले चट्यांग पर्नु विद्युतीय शट हुनु हुरी वतास बढि चल्नु र हुरी आएको वेलामा आगो बाल्नु जनचेतनाको अभाव वन रक्षकको व्यवस्था नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> पशुपंक्षीको विनास र वातावरणीय ओजोन तहको विनास तापक्रम बढनु 	<ul style="list-style-type: none"> धनजन तथा मानवीय क्षती पशुपंक्षी विनास जंगलमा आगो लगाउँदा अन्य विरुवाको उत्पादनमा कमी जडिवुटी नोक्सान हुने घरमा आगो लाग्दा लुगा कपडा, भाडाकुडा नष्ट हुने 	<ul style="list-style-type: none"> घरहरु टाढा टाढा निर्माण गर्ने आगो कम लाग्ने छाना प्रयोग गर्ने वनजंगलमा आगोलागी रोक्ने विजुली बत्तीको राम्रो वाईरिङ्ग गर्ने सलाई लाईटर वच्चाबाट टाढा राख्ने आगलागी सम्बन्धि जनचेतना फैलाउने आवश्यकता अनुसार अग्नि रेखाको निर्माण गर्ने पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना गर्ने सरोकार वाला निकायसँग समन्वय गर्ने
८	हिमपात	<ul style="list-style-type: none"> मौषम हेरफेर हुनाले बस्तीहरु धेरै लेकाली ठाँउमा हुनु अत्याधिक चिसो हुनु गरीबी 	<ul style="list-style-type: none"> हिउं पर्ने क्रम कम हुनु, वेमौसमी हिमपात हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> मृत्यू, वाली नालि नष्ट, मानिस, पशु, खेती बाली र वनस्पती प्रभावी हुने पशुलाई घाँस पानीमा धेरै दिन सम्म 	<ul style="list-style-type: none"> तातो न्यानो कपडा लगाउने वृद्ध तथा बाल बालीकाको बढी हेरचाह र तातो खाने कुरा दिने घाँस दाउराको हिउ पर्नु अगावै व्यवस्था गर्ने

		<ul style="list-style-type: none"> हिमपातबाट वच्ने उपायको ज्ञानको कमी लापरवाही जलवायू परिवर्तन 		<ul style="list-style-type: none"> समस्या हुनु चिसोबाट सक्रमित रोग लाग्ने 	<ul style="list-style-type: none"> पूर्व तयारी अवस्थामा रहने हिमपात सहनसिल खेती गर्ने विपन्नको लागी राहतको व्यवस्था गर्ने
९	चट्यांग	<ul style="list-style-type: none"> वातावरण सन्तुलन नहुनुले खण्ड वा अती वृष्टि हुनु चट्याङ्ग सम्बन्धि कम ज्ञान 	नियमित वा बादलको फेरबदल चट्याङ्गको घटना बढ्नु	<ul style="list-style-type: none"> मानिस तथा पशुको मृत्यू वा घाईते हुने आगलागी हुने विरुवा नष्ट हुने 	<ul style="list-style-type: none"> घरमा लाईटिंग रड प्रयोग गर्ने अग्लो रुख, टावर मुनी नबस्नु पानी परेको बेला विद्युतिय बस्तुहरु वा उपकरणहरु बन्द गरी राख्नुपर्ने
१०	जनावर आतंक	<ul style="list-style-type: none"> चरण क्षेत्र कमीले गर्दा जथाभावी गाईबस्तु छोड्नाले वनजंगल मासिनु जनावरको एकलोपनको कारण छेकवार नलागाउनु खेती गर्ने स्थान जंगल नजिक हुनु जनचेतनाको कमी 		<ul style="list-style-type: none"> बालिनालीमा नष्ट गर्ने अपांगता तथा ज्यान समेत जाने सरुवा रोग सर्न सक्ने घर पालुवा पशुको नोक्सान गर्ने बोट विरुवा खाईदिने 	<ul style="list-style-type: none"> चरणको सहि व्यवस्थापन गर्ने गाईबस्तु छाडा नछोड्ने बालिनालि, पशु र मानिस संरक्षण गर्न जंगलको वरिपरि तारवारको फेन्सिंग वा करेण्ट प्रयोग गर्ने । जंगलको संरक्षण गर्ने पहरा बस्ने पासो थाप्ने

तालिका नं ९ : विपदको कारण र असर विश्लेषण

२.९ जिल्लाको रहेको श्रोत तथा क्षमताको विश्लेषण

डोटी जिल्लामा रहेका संघ संस्थाहरुको विवरण जसले विपद पूर्व, विपदको समयमा र विपद पश्चात सहयोग गर्न सक्दछन् ।

क्र.सं	संस्थाको नाम	कार्य क्षेत्र	काम गर्ने क्षेत्र
१	जिल्ला दैवी प्रकोप उद्धार समिति	जिल्ला भरी	समन्वय, सूचना र प्रहरी परिचालन,
२	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	जिल्ला भरी	उपचार, औषधी र टोली परिचालन
३	जिल्ला विकास समिति	जिल्ला भरी	समन्वय, आर्थिक र सामाग्री
४	महिला विकास कार्यालय	जिल्ला भरी	आर्थिक संरक्षण
५	जिल्ला भूसंरक्षण कार्यालय	जिल्ला भरी	तारजाली र प्राविधिक
६	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	जिल्ला भरी	आर्थिक र प्राविधिक
७	जिल्ला पशु कार्यालय	जिल्ला भरी	औषधी, भ्याक्सिन
८	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	जिल्ला भरी	खोज तथा उद्धार
९	जिल्ला वन कार्यालय	जिल्ला भरी	काठ दाउरा,
१०	जिल्ला कृषी विकास कार्यालय	जिल्ला भरी	विउ विजन, प्राविधिक
११	रेडक्रस डोटी	जिल्ला भरी	,, प्राविधिक, राहत वितरण
१२	गैसस महासंघ	जिल्ला भरी	समन्वय, आर्थिक र प्राविधिक
१३	अंचल प्रहरी	जिल्ला भरी	खोज तथा उद्धार, सूचना

१४	यूनिसेफ	”	शिक्षा, स्वास्थ्य,पोषण, खानेपानी,संरक्षण
१५	LGCDP कार्यक्रम	”	समन्वय, सुशासन
१६	क्याम्पस तथा विद्यालयहरु	स्थानीय तहमा	सचेतीकरण, स्वयं सेवक
१७	सहकारी संस्थाहरु	स्थानीय तहमा	सचेतीकरण, स्वयं सेवक, आर्थिक
१८	सामुदायिक वनहरु	स्थानीय तहमा	सचेतीकरण, स्वयं सेवक, आर्थिक तथा भौतिक
१९	आमा समूहहरु	स्थानीय तहमा	स्वयं सेवक, उद्धार, महिला तथा बालबालिका लाई आवश्यक सहयोग
२०	उप स्वास्थ्य चौकी	स्थानीय तहमा	सचेतना, उपचार तथा औषधि
२१	युवा क्लबहरु	स्थानीय तहमा	स्वयं सेवक, सर्वेक्षण तथा शिविर व्यवस्थापनमा सहयोग
२२	ग्रामिण विकास केन्द्र (आ.र.डी.सी. नेपाल)		समुदायको क्षमता विकास तथा अन्य सहयोग, सचेतनाका कामहरु
२३	गरिवि निवारण कार्यक्रम		आयआर्जन, जिविको पार्जन सुधार
२४	ईलाका प्रहरी कार्यालय	स्थानीय तहमा	खोज तथा उद्धार र क्षति लेखाजोखा
२५	गाविस तथा नपा	स्थानीय तहमा	सूचना, समन्वय, राहत व्यवस्थापन
२६	अस्पतालहरु		औषधि, उपचार तथा सचेतना
२७	रेडियो नेपाल	क्षे.प्र.के. दिपायल	सूचना तथा समन्वय
२८	सम विकास केन्द्र EDC		समन्वय, स्वयं सेवक
२९	समाज सेवा डोटी SSD		समन्वय, स्वयं सेवक
३०	World Vision		आर्थिक, राहत
३१	भैरव गण		खोजी तथा उद्धार
३२	सिड नेपाल		आर्थिक, राहत
३३	सिप्रेड डोटी		आर्थिक, राहत
३४	सेभ द चिल्ड्रेन		आर्थिक, राहत
३५	UMN		आर्थिक, राहत
३६	एकिकृत सामाजिक विकास समुह		समन्वय, स्वयं सेवक
३७	ग्रामिण विकास सेवा केन्द्र		समन्वय, स्वयं सेवक
३८	सृजनशिल विकास समाज नेपाल		समन्वय, स्वयं सेवक

तालिका नं १० : संघ संस्थाको विवरण

स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको लेखाइकन :

समुदायमा विपद्को सामना गर्न परम्परागत रूपमा अपनाउने गरिएका विधिहरूको सूची तयार गरी निम्न अनुसार राखिएको छ :

क्र. सं.	विपद्को प्रकार	विपद् भएको वर्ष/महिना	विपद् पहिले गरिएका पूर्वतयारी तथा जोखिम न्यूनीकरणका कार्य	विपद्को सामनाका लागि विपद्को समय र पछि अपनाइएका विधि
१	पहिरो	२०६८ २०५६ २०५८ २०५०	<ul style="list-style-type: none"> 🚧 जोखिम स्थानबाट टाढा बस्ने गरेको 🚧 छिटपुट वृक्षारोपण गरिएको 🚧 पहिरो जाने स्थानमा गह्रा तथा बान्नो वा पर्खाल बनाएको 	<ul style="list-style-type: none"> 🚧 खोज तथा उद्धार कार्य गर्न सहयोग गरिएको 🚧 उद्धार पश्चात व्यवस्थित तथा सुरक्षित स्थानमा लगेको
२	बाढी	२०४२ २०४४ २०४५ २०५०	<ul style="list-style-type: none"> 🚧 जोखिमबाट टाढा रहने गरेको 🚧 घर वरिपरि पानी जाने खोल्सा बनाएको 🚧 खेतको किनारमा वेड लगाएको 	<ul style="list-style-type: none"> 🚧 खोज तथा उद्धार कार्य गर्न सहयोग गरिएको 🚧 खोला नजिकको बस्ती अन्यत्र सारिएको

		२०६३ २०६७ २०६८	केहि केहि स्थानमा स्थानिय स्रोत र साधन प्रयोग गरि ढुंगाको पर्खाल लगाएको	पशुको उद्धार गरिएको घाईतेका लागी प्राथमिक उपचारको व्यवस्था गरेको
३	खडेरी	बर्षेनी २०६४ २०६६ २०७०	पानीको मूहानबाट कूलो खनी खेतीपाती गरेको पानीको मुहान सुरक्षीत राखेको पोखरी, कुवा खनेको	पाईपबाट पानी ल्याई खेती गरेको सिजन सकिए पछि खेती नगर्ने गरेको पोखरी, कुवाबाट सिंचाई गरेको
४	हिमपात	२०५२ २०५६	घाँस दाउराको अग्रिम व्यवस्था मिलाएको खाद्यान्न जम्मा गरि राखेको बाक्लो कपडाको व्यवस्था गरेको	आगो बालेर बसेको बस्तुभाउलाइ घाँस पात, सोत्तर गोठ भित्रै राखी खुवाउने गरेको बाक्लो कपडा लगाएको
५	आगलागी	२०६५ २०६६ २०३४ २०६९ २०७१	हावाहुरी भएको वेला आगो बाल्न कम गरिएको सुकेको पराल घर छानाबाट टाढा राखेको बच्चाबाट सलाइ जस्ता सामाग्री टाढा राखिएको केहि चेतना अभिवृद्धि गरिएको कहि कहि अग्नि रेखा बनाईएको	माटो, पानी, स्याउलाबाट आगो निभाएको घर बनाउन निशुल्क काठ उपलब्ध गर्ने गरेको पिडितलाई लत्ता कपडा र खाद्यान्नको व्यवस्था गर्न पहल गरेको छिमेकीबाट सहयोग प्राप्त गरेको
६	महामारी	२०५५ २०६३	फोहोर मैला तथा खानपीनमा ध्यान दिईएको	घरेलु उपचार तथा जडिवुटि प्रयोग गर्ने गरिएको प्राथमिक उपचार गर्नुका साथै स्वास्थ्य केन्द्रलाई जानाकारी गरिइएको

तालिका नं ११ : स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको लेखांकन

भौतिक, सामाजिक, आर्थिक, प्राकृतिक तथा मानविय श्रोत

प्राकृतिक श्रोतको रूपमा जिल्लामा ४१,२१५ जम्मा पानीको श्रोतमा २६,२६८ धारो, ३१ ट्यूबवेल, १,०४१ छोपेको कुवा, २,४९८ नछोपेको कुवा, ८,२४५ मुलको पानी, २,८८२ नदिनाला, २५० वटा अन्य श्रोत पानीका श्रोत रहेका छन् । साथै १९ ताल तथा कैयौं पोखरी रहेका छन् । डोटी जिल्लाको शैक्षिक संस्था मध्ये : बालविकास केन्द्र ३३५, प्राथमिक विद्यालय ३८०, नि.मा.वि. १४२, मा.वि. ६८ वटा, उ.मा.वि ३२ वटा, क्याम्पस ५, सामुदायिक अध्ययन केन्द्र २१ वटा र स्रोत केन्द्र १५ वटा रहेका छन् । जहाँ कार्यरत शिक्षकहरूमा २५११ जना ६६,८१४ विद्यार्थीहरूका लागि निरन्तर लागेका छन् । ठूला औद्योगिक क्षेत्र ४ जसका लागी संलग्न संख्या ४६ र रोजगार ३० जना रहेका छन् । त्यस्तै ७१.४२ प्रतिशत यहाँ कृषि कार्यमा रहेका छन् ।

डोटी जिल्लामा १ वटा जिल्ला अस्पताल, आयुर्वेदिक औषधालय ८ वटा, क्षेत्रिय प्रहरी अस्पताल १ वटा, सैनिक अस्पताल १, स्वास्थ्य चौकी २०, उप स्वास्थ्य चौकी २९ वटा, बर्थिंग सेन्टर ४१, नगर स्वास्थ्य क्लिनिक २, प्राथमिक स्वास्थ्य चौकी २, गाँउ घर क्लिनिक २३६, खोप क्लिनिक २४७६ र नर्सिंग होम १ का साथै महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका ६६५ जना क्रियाशिल रहेका छन् । पशुसेवाका लागि जिल्ला पशुसेवा कार्यालय १, पशुसेवा केन्द्र ४ र पशुसेवा उपकेन्द्र ८ वटा रहेका छन् । एम्बुलेन्स संख्या ५ वटा रहेको छ । सरसफाईमा पहुँच भएका २३.३ प्रतिशत रहेको र गाविसहरू खुल्ला दिशा मुक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने कार्य बढ्दै गएको ग्राडी ५०, २७४ घरमा मोटोर साईकल र ७३ घरमा साईकल सवारी साधनको रूपमा डोटीमा गुहने गरेको तथ्यांकले देखाउँछ । अन्य साधनहरू ४९ वटा साथै भाडाका गाडीहरू, ट्रक, ट्याक्टर पनि प्रयाप्त मात्रामा प्रयोगमा आउने गरेका छन् ।

नेपाली सेनाबाट उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ भैरव गण ३०० जना
- ✚ सु.प.पृतना हे.क्वा. ४५० जना
- ✚ बुडर पोष्ट २० जना
- ✚ स्वास्थ्य जनशक्ति डा. अधिकृत सहित २० जना

स्रोत तथा साधन

- ✚ पिक, सावेल ५० गोटा
- ✚ डोरी ३०० मिटर
- ✚ गल ४ गोटा
- ✚ रेपलिङ्ग हेलमेट ५ गोटा
- ✚ लाईफ ज्याकेट ३० गोटा
- ✚ फिङ्गर हेड ५ वटा
- ✚ सिट हार्निंस ५ वटा
- ✚ क्याराविनर ५ वटा
- ✚ रेपलिङ्ग पंजा ५ वटा
- ✚ स्नोवार आल्मूनियम ५ वटा
- ✚ फायर एक्सटिङ्गगुईसर ५ वटा

सामान्य प्राथमिक उपचारका सामान

- ✚ स्टेचर १ वटा
- ✚ आवश्यकता अनुसार नेपाली सेनाको एम्बुलेन्स र ट्रक प्रयोग गर्न सकिने छ ।

नेपाल प्रहरी उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति तथा सामग्री यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ विभिन्न १३ स्थानमा उद्धार जनशक्ति १०० जना ।
- ✚ डा. अधिकृत सहित स्वास्थ्य जनशक्ति १० जना ।
- ✚ विभिन्न स्थानमा संचार सामग्री ।
- ✚ मेघा फोन:(२ मेघा फोन उपलब्ध गराउने छ ।
- ✚ ज्वलम कभत जम्मा १३ गोटा (एक सेक्सनमा गोटा १ -एक) प्रयोग गर्ने गरी) ।

नेपाल रेडक्रस सोसाईटी उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ विभिन्न स्थानमा उद्धार तथा स्वास्थ्य जनशक्ति ६० जना ।
- ✚ प्राथमिक उपचारका सामान १० सेट - एक सेट बराबर २०/२५ जना घाईतेलाई पुग्ने ।

समाजसेवा डोटी उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति तथा सामग्री यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ विभिन्न स्थानमा उद्धार तथा स्वास्थ्य जनशक्ति १० जना ।
- ✚ आर्थिक सहयोग स्वयमसेवकबाट पछि उठाईने ।
- ✚ स्टेचर २ थान ।
- ✚ मोटरसाईकल १ थान ।

UMN उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति तथा सामग्री यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ उपलब्ध जनशक्ति ३ जना ।
- ✚ पाल ५० सेट (१ पाल सेटले १ परिवारलाई धान्ने ।
- ✚ खाद्यान्य (Dry Food) २०० प्याकेट ।
- ✚ भाडावर्तन २०० परिवारको लागि ।
- ✚ चाउचाउ २०० प्याकेट ।
- ✚ २०० देखी ३०० परिवारलाई १० दिनको लागि राहत तथा खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने ।

FEDO उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ उपलब्ध जनशक्ति २४ जना

EDC उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति तथा सामग्री यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ उपलब्ध जनशक्ति १० जना ।
- ✚ लाईफ ज्याकेट ५ वटा ।
- ✚ स्टेचर १ गोटा ।
- ✚ WORLD VISION उपलब्ध हुन सक्ने जनशक्ति तथा सामग्री यस प्रकार रहेको छ ।
- ✚ उपलब्ध जनशक्ति ६ जना ।
- ✚ Fire Extinguisher २ ।
- ✚ आर्थिक सहयोग प्रकोपको प्रकृतिमा भर पर्ने ।
- ✚ पाल ५० सेट (१ पाल सेटले १ परिवारलाई धान्ने ।

नगर पालिका उपलब्ध हुन सक्ने सामग्री यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ एम्बुलेन्स १ वटा ।
- ✚ दमकल १ वटा ।

रेडियो नेपाल क्षेत्रीय प्रशारण केन्द्र दिपायल उपलब्ध हुन सक्ने सेवा यस प्रकार रहेको छ ।

- ✚ १८. १० कि.वाट क्षमता रहेको यस प्रशारण केन्द्रले डोटी लगायत आसपासका जिल्लामा द्रुत गतिमा सूचना तथा संचार आदन प्रदान गर्ने छ ।

२.१० जोखिम अनुमान

भूकम्प : भूकम्पीय जोखिममा नेपाल नै उच्च जोखिममा रहेकोले डोटी जिल्लामा पनि भूकम्पलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखिएको छ। नेपाल सरकारको भूकम्पलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखी यसको जोखिम न्यूनीकरणलागि कार्य गर्ने भन्ने रहेकोले यस जिल्लाका भौतिक संरचना लगायत धनजनको क्षति हुन सक्ने जोखिम रहेको छ।

पहिरो : यस जिल्लामा ६,४४२ घरधुरीका ३७,१०८ जना र ५०,२५३ रोपनीको खेतीवाली, ७० वटा विद्यालय, ७ स्वास्थ्य चौकी, १७३ वटा खानेपानीका मुहान, धाराहरु, २०३ वटा सिंचाई कुलोहरु र १ वटा मन्दिर, १ सार्वजनिक भवन पनि पहिरोको जोखिममा रहेका छन् ।

खडेरी : गाविस स्तरबाट संकलन गरिएको सूचनाको आधारमा ६५ प्रतिशत गाविसका वासिन्दाहरु खडेरीबाट प्रभावित हुन सक्ने तथ्यांक रहेको छ । खडेरी जिल्लाको तेश्रो ठुलो प्रकोपको रुपमा रहेकोले खडेरीको जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धि योजना बनाउन आवश्यक रहेको छ।

बाढी : बाढीको जोखिममा ५,२८३ घरधुरीका २७,८४५ जनसंख्या प्रभावित हुन सक्ने साथै ४४,८०१ रोपनी जमिन क्षति हुन सक्ने संभावना रहेको छ । यसैगरी ४३ वटा विद्यालय, ७ वटा स्वास्थ्य चौकी, १०४ वटा खानेपानीका टंकी, धाराहरु, २४८ वटा सिंचाई कुलोहरु पनि बाढीको जोखिममा रहेको पाइएको छ ।

आगलागी : २,५०९ घरधुरीका १५,०११ जनसंख्या र २,००० रोपनी जमिनमा लगाएको खेती, १२ विद्यालय भवन र १ स्वास्थ्य चौकी पनि आगोलागीबाट जोखिममा रहेको छ । तथ्यांकको हिसावले २५०९ घरधुरी जोखिम भनिएता पनि आगलागीका घटना जुनसुकै स्थानमा हुन सक्ने भएकोले जिल्लाले आगलागीको पनि जोखिम न्यूनीकरण गर्ने योजना बनाउनु पर्ने जिल्ला सरोकारवालाहरुको गोष्ठीमा भएको थियो ।

माहामारी : (भाडापखाला, प्लेग तथा अन्य) : जोखिम नक्शा अनुसार लिइएको तथ्यांक अनुसार २,२४३ घरधुरीका १०,७६५ जनसंख्या माहामारीको प्रकोपबाट प्रभावित हुन सक्ने देखिन्छ । तथ्यांकको हिसावले २२४३ घरधुरी जोखिम भनिएता पनि माहामारीका घटना जुनसुकै स्थानमा हुन सक्ने भएकोले जिल्लाले माहामारीको पनि जोखिम न्यूनीकरण गर्ने योजना बनाउनु पर्ने जिल्ला सरोकारवालाहरुको गोष्ठीमा भएको थियो ।

यस्तै गरी यस जिल्ला हावाहुरी, हिमपात, असिना, वालिनालीमा लाग्ने रोग, पशुपक्षिको रोग र चट्याङको जोखिममा पनि रहेको गाविसमा संकलन गरिएको तथ्यांकले देखाउँदछ ।

खण्ड ३ : जिल्ला विपद् व्यवस्थापन योजना
District Disaster Management Plan (DDMP)

३.१ विपद् पूर्व जोखिम न्यूनीकरणका लागि गरिने क्रियाकलापहरू

३.१.१. विषयगत क्षेत्र : खानेपानी तथा सरसफाई : खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय

प्रमुख प्रकोपहरू	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरू
बाढी पहिरो खडेरी भुकम्प महामारी	<p>१. भौतिक संरचनाहरू नष्ट वा भत्किन सक्ने ।</p> <p>२. पानीका मुहान बग्न सक्ने</p> <p>३. मुहान तथा अन्य संरचनाहरू स्थानान्तरण हुन सक्ने</p> <p>४. मुहान पुरिन सक्ने</p> <p>५. पाईप सतहमा देखिने तथा टुट्न सक्ने</p> <p>६. पानी प्रदूषित हुन सक्ने</p> <p>७. मुहान सुक्न सक्ने</p> <p>८. पानीजन्य रोगहरूको प्रकोप बढ्न गई धनजनको क्षति हुने ।</p> <p>९. मृत्युदर बढ्न सक्ने ।</p>	<p>१. पानीका मुहान संरक्षणका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने । जस्तै वृक्षारोपण गर्ने , संरचनामा घेरवार, रिट्टेनिंग वाल, चेक ड्याम लगाउने आदि</p> <p>२. ईन्टेक निर्माण गर्दा सुरक्षित स्थानमा निर्माण गर्ने वा स्थानलाई सुरक्षित पार्ने ।</p> <p>३. संरक्षणको सिद्धान्तमा आधारित भई संरचनाहरूको निर्माण गर्ने ।</p> <p>४. खानेपानी सुरक्षा योजनाको अक्षरशः पालना गरी लागु गर्ने ।</p> <p>५. मर्मत संभार कोषको व्यवस्था गर्ने जस्तै पानी शुल्क उठाउने, कोषको व्यवस्था गर्ने ।</p> <p>६. पानी हेरालो तथा मर्मत संभार कार्यकर्ता वा प्राविधिकको व्यवस्था गर्ने ।</p> <p>७. उपभोक्ता समितिहरूलाई प्राविधिक, सामाजिक तथा लैंगिक विषयगत क्षमता अभिवृद्धिका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने ।</p> <p>८. मुहान पुनर्भरणको सिद्धान्तमा आधारित क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने</p> <p>९. मर्मत संभारका सामग्री लगायत अन्य आवश्यक पर्ने औजार तथा निर्माण सामग्रीको प्रबन्ध गरी राख्ने ।</p>	क्षे. अ. सु.का., जिविस	<p>खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा कार्यरत अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरू</p> <p>आर भि डब्लु आर एम पी</p> <p>फेडवासन</p> <p>लगायत</p>

		<p>१०. वृक्षारोपण का लागी आवश्यक पर्ने बायो ईन्जिनियरींगका प्रजातीहरुको उपलब्धताको लागि स्थानीय स्तरमा नर्सरीको स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>११. पानी शुद्धिकरण का लागी आवश्यक ब्लिचिंग पाउडर, पियुषको उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने ।</p> <p>१२. पानी परिक्षण का लागी आवश्यक किटको व्यवस्था मिलाउने ।</p> <p>१३. गा. वि. स. तथा जिल्ला स्तरमा समन्वय तथा सहकार्य गरी संभावित मर्मतका लागी आकस्मिक कोषको व्यवस्था गर्ने । गाउँ परिषद तथा जिल्ला परिषदबाट कम्तिमा २० प्रतिशत वास क्षेत्रमा र सो को एक चौथाई रकम पानीजन्य विपद व्यवस्थापनमा खर्च गर्ने गरी बजेट विनियोजन गर्न लगाउने । गाउँ परिषदमा पनि सोही अनुरूप गर्न लगाउने ।</p> <p>१४ संरचना निर्माण गर्दा देखी नै पानी सुरक्षा योजनाको मर्म अनुसार मात्रै निर्माण कार्य अगाडी बढाउने ।</p> <p>१५ नेपाल सरकारको प्रचलित मापदण्ड अनुसार यस क्षेत्रमा कार्यरत सम्पूर्ण कार्यालय तथा संघसंस्थाहरुले डिजाईन अनुसार नै निर्माण कार्यको मात्रा तथा गुणस्तरको आधारमा मात्रै योजना सम्पन्न गर्ने ।</p> <p>१६. योजनाको क्षेत्रलाई खुला दिशा मुक्तक्षेत्र को साथै पुर्ण सरसफाई युक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने ।</p> <p>१७. चर्पिको नियमित प्रयोग तथा व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>१८. आनिबानीहरुमा परिवर्तन गर्नका लागि क्षमता विकास तथा जनचेतनामुलक वा जागृतिमुलक क्रियाकलापहरु संचालन गर्ने । .</p> <p>१९. पानी वा ढल निकासको उचित प्रबन्ध मिलाउने साथै बढी भएको पानी करेसा वारीमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।</p>	<p>जि वि स</p> <p>जिविस गाविस</p> <p>जिविस</p> <p>क्षे अ सु का</p> <p>जिविस</p> <p>क्षे अ सु का</p> <p>जि वि स</p> <p>क्षे अ सु का</p> <p>जि वि स</p> <p>क्षे अ सु का</p>	
--	--	--	---	--

	<p>२०. संभावित महामारी फैलन सक्ने समयमा सम्बन्धित गाविस का स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आवश्यक संख्यामा जनशक्ति तथा औषधिको व्यवस्था मिलाउने ।</p> <p>२१. जिल्ला तथा गा. वि. स. स्तरमा वास सि सि हरुलाई उत्तरदायी बनाउने ।</p> <p>२२. जिल्ला तथा गा. वि. स. स्तरमा वास सि सि हरुको क्षमता विकास का क्रियाकलापहरु संचालन गर्ने ।</p> <p>२३. जिल्लाको खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको एकिकृत विपद व्यवस्थापन कार्ययोजना निर्माण गर्ने ।</p> <p>२४. पानीको गुणस्तर तथा खानयोग्य भए नभएको टेस्ट गर्ने</p>	<p>जि वि स</p> <p>जि वि स</p> <p>डि वास सि सि</p>	
--	---	---	--

३.१.२ विषयगत क्षेत्र : संरक्षण, महिला तथा बालवालिका कार्यालय

क्रसं.	प्रमुख प्रकोप	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	विपद् जोखिम न्यूनिकरणका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरू	समय अवधि
१	भूकम्प, बाढी र पहिरो	<p>महिलाहरू महिनावारी, सुत्केरी भएको समयमा असुरक्षित स्थानमा बसोबास हुने तथा घर घरायसी काममा पनि संलग्नता रहने भएकोले यसको प्रभाव महिला, बालवालिका, अपांग तथा जेष्ठ नागरिकमा परि ज्यान जान सक्ने ।</p> <p>बालवालिका, अपांगता र जेष्ठ नागरिकहरू प्राय परनिर्भर हुने भएकोले पुर्ण रूपमा आफ्नो सुरक्षा गर्न नसकी ज्यान गुमाउने र घाइते हुने</p> <p>भय त्रास तथा मानसिक प्रभाव बढ्ने</p>	<p>महिलाहरू, बालवालिकाहरू, जेष्ठ नागरिक तथा अपांगलाई सुरक्षित स्थानमा बस्नु पर्छ भन्ने कुरामा उत्प्रेरित गर्ने र जनचेतना जगाउने</p> <p>विपद्बाट आउन सक्ने जोखिमहरूवारे जनचेतना फैलाउने</p> <p>सुरक्षा निकायसंग समन्वय गरी संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने</p> <p>महिला विकासले संचालन गर्ने तालिम पाठ्यक्रममा विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धि विषयहरू समावेश गर्ने र तालिम संचालन गर्दा कक्षा लिने</p> <p>महिलाहरू, बालवालिकाहरू, जेष्ठ नागरिक तथा अपांग मैत्री भौतिक संरचनाहरू निर्माणमा जोड दिने</p> <p>मनोसामाजिक परामर्श दिने व्यक्ति तयार गर्ने र आवश्यकता अनुसार मनोसामाजिक परामर्श दिने</p> <p>बाल मैत्री भौतिक संरचनाहरू निर्माण गर्ने</p>	महिला तथा बालवालिका कार्यालय	स्थानीय निकाय, सुरक्षा निकाय, गैसस, यूनिसेफ र अन्य संस्थाहरू	६ महिना

				पौष्टिक आहारको व्यवस्थापन गर्ने		
				महिलाहरु, बालबालिकाहरु, जेष्ठ नागरिक तथा अपांगलाइ बनाइने बालगृह, वृद्धाश्रम बलियो र सुरक्षित निर्माण गर्ने		
२	असिना, चट्याड. र हिमपात	असिना, चट्याड. र हिमपातबाट महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र अपांगहरु घाइते तथा मृत्यु हुन सक्ने		असिना र चट्याड.बाट सुरक्षित हुने उपायवारे जनचेतना जगाउने	„	„
				प्राथमिक उपचार सम्बन्धि तालिम प्रदान गर्ने		
३	महामारी	माहामारीले महिला, बालबालिका, जेष्ठ नागरिक र अपांगहरु विरामी तथा मृत्यु हुन सक्ने		सरसफाई सम्बन्धि जनचेतना जगाउने	„	जिल्ला र गाविस स्तरिय जनस्वास्थ्य चौकी, गैसस, स्थानिय निकाय र
				पौष्टिक आहार सम्बन्धि जनचेतना जगाउने		
				घरेलु उपचार भन्दा स्वास्थ्य उपचार गर्न अभिप्रेरित गर्ने		
४	जनावर आतंक	महिलाहरु, बालबालिकाहरु, जेष्ठ नागरिक तथा अपांगहरुले आफ्नो सुरक्षा गर्न नसकि ज्यान जाने र चोटपटक लाग्ने		घर बाहिर हिंडदा एकलै नहिंडने र समुहमा हिंडने वारे जनचेतना जगाउने	„	जिल्ला वन कार्यालय, प्रहरी प्रशासन
				जनावरबाट वच्ने उपायहरु वारेमा जानकारी गराउने		

३.१.३ विषयगत क्षेत्र : वन तथा वातावरण र उधोग, जिल्ला वन कार्यालय

क्रसं.	प्रमुख प्रकोप	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	विपद् जोखिम न्यूनिकरणका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	बाढी पहिरो	<p>वन जंगल, भौतिक पूर्वाधार तथा गाउँ वस्तीमा क्षति</p> <p>जडिबुटी, वोटविरुवा, वातावरणिय प्रभाव</p> <p>वन पैदावर आपूर्तीमा कमी</p> <p>आर्थिक श्रोत तथा राजस्वमा कमी</p> <p>वन्य जीवजन्तुमा ह्रास एवं रोजगारिमा समस्या</p> <p>जलश्रोतको मुहान नष्ट हुने</p>	<p>तालिम गोष्ठीबाट विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धि जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने</p> <p>वनफंडानी नियन्त्रण गर्ने</p> <p>प्राविधिक सल्लाह विना भौतिक संरचना निर्माण नगर्ने</p> <p>माटो सुहाउंदो प्रजातीको विरुवा छनोट गरी वृक्षारोपण गर्ने</p> <p>बैज्ञानिक खेती प्रणाली, वन व्यवस्थापन अपनाउने</p> <p>कृषि वन प्रणाली अपनाउने</p> <p>बाढी पहिरो बाट जोखिममा रहेका वनजंगलहरुमा चेकडयाम लगाउने, तटबन्धन गर्ने र वायोइन्जिनियरिङ.का काम गर्ने</p>	जिल्ला वन कार्यालय, भूसंरक्षण जलउत्पन्न प्रकोप	जिल्ला कृषी, जिल्ला पशु, गैसस, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, राजनैतिक दल, एनजिओ, आइएनजिओ	सालवसाली
२	जंगली जनावर आतंक	<p>बदेल, वांदर र दुम्सीले अन्नवाली नष्ट र भालुको आक्रमणबाट मानिसको मृत्यु तथा घाइते हुने</p> <p>जनवारबाट मनोसामाजिक त्रास हुने</p>	<p>वन ऐन २०४९ तथा संसोधन २०५२ लाई संसोधन गर्न पहल गर्ने</p> <p>दुम्सीलाई रोक्न ऐसेलुको कांडाको तारवार तथा रामवांस लगाउने</p> <p>वन्यजन्तुबाट जोगिने उपाय सम्बन्धि जनचेतना जगाउने</p>	जिल्ला वन कार्यालय	„ „	„ „

३	आगलागी	 वन सम्पदा नष्ट हुने वन्यजन्तु नष्ट हुने	 सौर्य तारवार लगाउने वनमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने समयमा नै स्याउला, पात तथा सोत्तर व्यवस्थापन गर्ने र सफा गर्ने आगलागी सम्बन्धि जनचेतना जगाउने कटिड. व्यवस्थापन गर्ने आगलागी निभाउने सामाग्रीहरु संकलन गरी राख्ने आगलागी निभाउने सम्बन्धि दक्ष जनशक्ति तयार गर्ने	”	”	”
---	--------	--	---	---	---	---

३.१.४ विषयगत क्षेत्र : भौतिक पूर्वाधार विकास

क्रसं.	प्रमुख प्रकोप	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	भूकम्प, पहिरो, बाढी	<ul style="list-style-type: none"> ■ भौतिक संरचनाको क्षति ■ धनजनको क्षति 	<ul style="list-style-type: none"> ■ भूकम्प प्रतिरोधात्मक संरचनाको निर्माण गर्ने ■ डकर्मी, सिकर्मीहरुलाई भूकम्प प्रतिरोधी भवन निर्माण सम्बन्धि तालिम दिने ■ भवन आचार संहिता कडाईका साथ लागू गर्ने ■ सुरक्षित स्थानको पहिचान तथा निर्माण गर्ने ■ भूकम्प, बाढी तथा पहिरोको जोखिम र बच्न सक्ने उपाय बारे अभिमुखिकरण वा तालिम दिने ■ जोखिम युक्त संरचनाको लागत आद्यावधिक गर्न संयन्त्र तयार गर्ने ■ सूचना प्रचार प्रसार गर्न संयन्त्र तयार गर्ने ■ विपद् व्यवस्थापन, प्राथमिक उपचार, खोज तथा उद्धार तालिम सञ्चालन गर्ने ■ पुराना भौतिक संरचनाहरुको प्रवलिकरण गर्ने ■ नक्सा पास गरेर मात्र भवन निर्माण गर्न अनुमति दिने ■ पहिरो तथा बाढीबाट जोखिम क्षेत्रमा तटबन्धन गर्ने, चेकडयाम लगाउने ■ पहिरो जाने स्थानमा पक्कि पर्खाल वा जालीको निर्माण गर्ने, बृक्षारोपण गर्ने ■ जोखिमग्रस्त स्थान (जस्तै गिरिचौकाको सिल्लीपड) 	जिविस, नपा, प्रशासन, भूसंरक्षण, गाविस, शहरी विकास	जिल्ला जन स्वास्थ्य, वन कार्यालय, फेकोफन्, घरेलु विकास, सञ्चार माध्यम, रेडक्रस, स्काउट, NSET, NGO/INGOs	निरन्तर

वा बस्तीको पहिचान गरि स्थानान्तर गर्ने

- वातावरणीय अध्ययन तथा मुल्यांकन पश्चात मात्र भौतिक पुर्वाधारको विकास गर्ने

३.१.५ विषयगत क्षेत्र : स्वास्थ्य तथा पोषण

क्रसं.	प्रमुख प्रकोप	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	विपद् जोखिम न्यूनिकरणका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	बाढी, पहिरो, भूकम्प, माहामारी	तत्कालीन समस्याहरु <ul style="list-style-type: none"> शारीरिक, मानसिक समस्या अंगभंग, चोटपटक वा मृत्यू हुने बाढी, पहिरो, भूकम्प पश्चात माहामारी (भ्वाडापखाला, हैजा, आँउ, टाईफाईड, जण्डिस, मलेसिया, फ्लू) फैलने स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने भौतिक तथा मानविय संरचनाहरुमा क्षति हुने पोषणयुक्त खानामा समस्या 	<ul style="list-style-type: none"> अस्पतालमा प्रभावितहरुलाई राख्नको लागि ठाँउको व्यवस्था गर्ने दक्ष प्राविधिक जनशक्तिको वृद्धि गर्दै तयारी अवस्थामा राख्ने अती आवश्यक औषधिहरुको व्यवस्थापन गरि राख्ने माहामारी जन्य रोगबाट बच्ने उपायहरुको बारेमा विभिन्न प्रकारका सञ्चार माध्यम जस्तै पत्रपत्रिका, एफ एम्बाट जानाकारी दिने विपद् हुन सक्ने समयमा कर्मचारीहरुलाई लामो विदा या काजमा जान नदिने व्यवस्था मिलाउने जिल्ला तथा समुदाय स्तरमा कार्यरत सरकारी तथा अन्य सहयोगी संस्थाहरु सँग समन्वय गरि माहामारीको बारेमा जानाकारी लिने र व्यवस्थापन गर्ने माहामारी जन्य रोगको प्रकोप देखा परेमा तत्काल सूचना प्रवाह गर्न हटलाईन फोन 	जिल्ला जन स्वास्थ्य कार्यालय	जिशिका, जिकृविका, म. तत्कालै तथा वा.वा.का., खानेपानी का., विद्युत का., राजनैतिक दल, प्रशासन, भूसंरक्षण, जिल्ला वन कार्यालय, फेकोफन, घरेलु विकास, सञ्चार माध्यम, रेडक्रस, स्काउट, NSET, NGO/INGOs	तत्कालै

नं. १८६८७४०५०० को व्यवस्था गर्ने

- ✚ घुम्ति स्वास्थ्य सेवाको विस्तार गर्ने
- ✚ पूर्ण खुल्ला दिशा मुक्त बनाउने र पोष्ट ओडिएफलाई निरन्तरता दिने
- ✚ स्वास्थ्यकर्मीहरूको संख्या तथा क्षमता वृद्धि गर्ने
- ✚ भूकम्प, बाढी तथा पहिरो प्रभावित हेल्थपोष्टको लागी आवश्यकता अनुसार प्रबलिकरण, नदिमा तटबन्ध गर्ने, रिटेनिंग वाल लगाउने
- ✚ लक्षित समूहलाई पोषणयुक्त खानेकुराको व्यवस्था मिलाउन खाद्यसँग काम गर्ने निकायहरूसँग समन्वय गरि राख्ने जसका लागी **बाली देखि थाली सम्म** भन्ने नाराको सुनिश्चितता गर्ने

नोट : जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयका प्रतिनीधिहरूले चुनौतीको रूपमा रहेको तल उल्लेखित विषयहरू पनि प्रस्तुत गरेका छन् र यस कार्यमा सबैको सहयोग र समन्वयको अपेक्षा गरेको

- ✚ धेरै जसो स्वास्थ्य संस्थाहरू बाढी तथा पहिरो जोखिममा रहेको ।
- ✚ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा विद्युतको व्यवस्थापन राम्रो नभएको ।
- ✚ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा स्वच्छ खानेपानीको निरन्तर व्यवस्थापन हुन नसकेको ।
- ✚ सम्पूर्ण स्वास्थ्य संस्थाहरू सम्म यातायातको पहुँच नभएको ।
- ✚ चर्पी भएता पनि प्रयोग नियमित नहुनु जसका कारण पानी प्रदुषण हुने सम्भावना भएको ।
- ✚ स्वास्थ्य संस्थाहरू भएका स्थानहरू वडा वडाबाट टाढा भएकोले सेवाको सहजै पहुँच हुन नसकेको ।
- ✚ पोषिलो खानेकुराको अभाव भएको तथा पोषिलो खानेकुरा भएता पनि खाने चलन कम भएको ।

गर्भवती महिलालाई प्राथमिकता नदिईएको ।

३.१.६ विषयगत क्षेत्र : शिक्षा

क्रसं.	प्रमुख प्रकोप	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	विपद् जोखिम न्यूनिकरणका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरू	समय अवधि
१	भूकम्प	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनाहरूको क्षति विद्यार्थी, अभिभावक वा शिक्षकहरू घाईते तथा मृत्यू हुने पठनपाठन अवरुद्ध हुने मानसिक तनाव 	<ul style="list-style-type: none"> पुराना भौतिक संरचनाहरूलाई प्रबलिकरण गरी भूकम्प प्रतिरोधी बनाउने नयाँ संरचना निर्माण गर्दा बहु प्रकोप (बाढी, पहिरो, भूकम्प, हावाहुरी, चट्ट्याड. र आगलागी) बाट सुरक्षित हुने गरी निर्माण गर्ने भूकम्प सम्बन्धि जनचेतना (कृत्रिम अभ्यास, सुरक्षित स्थानको पूर्वतयारी) जगाउने श्रोतकेन्द्र स्तरिय विपद् व्यवस्थापन कार्य योजना तयार पार्ने VEP, SIP मा विपद् व्यवस्थापनका विषयहरू समावेश गर्ने मनोसामाजीक परामर्श सम्बन्धि तालिम दिने सम्बन्धित सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी समाधानका उपायहरूको खोजी गर्ने 	जिशिका	विद्यालय, अभिभावक, राजनैतिक दल, शिक्षक, विद्यार्थी, विव्यस, श्रोतकेन्द्र, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, शहरी विकास कार्यालय, युनिसेफ, RDC, CDC, CDC, EDC, UN, Word Vision, Save the Children, रेडक्रस	तत्कालै
२	हुरीबतास	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनाहरूको क्षति विद्यार्थी, अभिभावक वा शिक्षकहरू घाईते तथा मृत्यू हुने पठनपाठन अवरुद्ध हुने आवत जावतमा 	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालयको छाना बनाउंदा वा पुरानो छानामा प्रेसर वालको प्रयोग गरि बलियो बनाउने सुरक्षाका उपायहरू सम्बन्धि जनचेतना दिने विपद् उत्थानशिलताको अध्ययन गरि संरचना निर्माण गर्ने विद्युतीय उपकरणहरूको राम्रो परिचालन गर्ने 	जिशिका	विद्यालय, अभिभावक, शिक्षक, तत्कालै विद्यार्थी, विव्यस, श्रोतकेन्द्र, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, शहरी विकास कार्यालय, युनिसेफ RDC, CDC, CDC, EDC, UN, Word Vision, Save the	

	समस्या आगलागी गराउने	<ul style="list-style-type: none"> श्रोतकेन्द्र स्तरिय विपद् व्यवस्थापन कार्य योजना तयार पार्ने विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धि शिक्षकहरुलाई तालिम सञ्चालन गर्ने VEP, SIP मा विपद् व्यवस्थापनका विषयहरु समावेश गर्ने 	Children तथा अन्य NGO/INGOs, रेडक्रस	
३	माहामारी	<ul style="list-style-type: none"> सरुवा रोगका कारण पठनपाठनमा अवरोध गराउने विद्यार्थी तथा शिक्षकहरुको स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर गर्ने वा मृत्यू हुने 	<ul style="list-style-type: none"> महामारी र यसबाट बच्ने उपाय वारे जनचेतना ,, अभिवृद्धि गर्ने सरुवा रोग देखिने वित्तिकै उपचारको लागी तयार रहने महामारीको समयमा विद्यालयमा विदाको व्यवस्था गर्ने बेलाबेलामा स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गर्ने 	,, , जिजस्वाका ,,
४	पहिरो	<ul style="list-style-type: none"> भौतिक संरचनाहरुको क्षति महामारी फैलने विद्यार्थी, अभिभावक वा शिक्षकहरु घाईते तथा मृत्यू हुने पठनपाठन अवरुद्ध हुने आवत जावतमा समस्या मानसिक तनाव 	<ul style="list-style-type: none"> विधालयलाई हुने पहिरोको जोखिम स्थानमा जैविक तटबन्ध निर्माण गर्ने पूर्वतयारी तथा पूर्वसूचनाका क्रियाकलापहरु विद्यार्थीहरुमा सञ्चालन गर्ने जनचेतना एवं पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन समावेश गर्ने जोखिम स्थानमा विद्यालय संरचना निर्माण स्विकृत नदिने र संकटासन्न विद्यालयलाई सुरक्षित स्थानमा सार्ने मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालिम लिई राख्ने 	,, , जिजस्वाका, भूसंरक्षण कार्यालय, स्थानिय निकाय, राजनैतिक दल

५	बाढी	 भौतिक संरचनाहरुको क्षति महामारी फैलने विद्यार्थी, अभिभावक वा शिक्षकहरु घाईते तथा मृत्यू हुने पठनपाठन अवरुद्ध हुने आवत जावतमा समस्या मानसिक तनाव	 पाठ्यक्रममा विपद् व्यवस्थापन समायोजन गर्ने बाढीबाट प्रभावित हुन सक्ने विद्यालयमा बृक्षारोपण गर्ने बाढीबाट प्रभावित हुन सक्ने विद्यालयमा तटवन्ध गर्ने पूर्व सूचना प्रणाली स्थापना गर्ने बाढी विपद् जोखिम न्यूनिकरण सम्बन्धि जनचेतना दिने
---	------	--	---

३.१.७ विषयगत क्षेत्र : जिविकोपार्जन

क्रसं.	प्रमुख प्रकोप	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	विपद् जोखिम न्यूनीकरणका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	पहिरो तथा बाढी	 खेतियोग्य जमिनको नोक्सान हुने लगाएको वालीको नोक्सान हुने उर्वरभूमिको नास भई उत्पादकत्वमा हास आउने खाद्य संकट हुने पशुपंक्षिमा नोक्सान हुने महामारी जन्य	 नांगा पहाड र भिरालो जमिनमा बृक्षारोपण गर्ने वा जैविक तटवन्ध निर्माण गर्ने नदिमा तटवन्ध गर्ने सुधारिएको भिरालो खेती प्रविधि (Terrace farming, SALT) लाई वढावा दिने कृषक तथा पशुपालक, सिंचाई उपभोक्ता समितिहरुलाई जनचेतना मूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने सिंचाईका संरचना बनाउदा पहिरो	जिकृविका, जिपसेका, सिंचाई डिभिजन कार्यालय	जिल्ला वन, भूसंरक्षण कार्यालय, उपभोक्ता समितिहरु (समुह, समिति, सहकारी), गैसस र अन्तराष्ट्रिय गैसस	३ महिना देखि १ वर्ष

		रोग फैलने	तथा बाढी हुने ठाँउ भन्दा सुरक्षित ठाँउमा वनाउने		
		 सिंचाईका संरचनाहरु भत्किने तथा पुरिने	 पानी बढी सहन गर्न सक्ने उन्नत जातको वाली लगाउन प्रोत्साहन गर्ने		
			 खाद्यान्न र विउ संरक्षणको लागी पहल गर्ने		
२	खडेरी	 पानीको श्रोत सुक्ने	 फलफूल, डाँले घाँस जन्य बहुउपयोगी विरुवाको बृक्षारोपण गर्ने	जिकृविका, जिपसेका, सिंचाई डिभिजन कार्यालय	जिल्ला वन, भूसंरक्षण कार्यालय, उपभोक्ता समितिहरु (समुह, समिति, सहकारी), गैसस र अन्तराष्ट्रिय गैसस
		 सिंचाईको संरचनामा गरेको लगानी खेर जाने	 मूहान संरक्षण गर्ने		
		 उत्पादनमा ह्रास हुने	 पर्याप्त जलस्रोत भएको स्थान मूहानको लागी छनोट गरि सिंचाईका संरचना निर्माण गर्ने		
		 खाद्य संकट बढ्ने	 सुख्खा सहन गर्न सक्ने वालीजातीको प्रयोग गर्ने		
		 रोग किराको प्रभाव परि महामारीमा परिणत हुन सक्ने	 पानी संरक्षणको लागी प्लाष्टिक पोखरी निर्माण जस्ता प्रविधि प्रयोग गर्ने		
		 घाँसपातको कमिले गर्दा पशु जन्य उत्पादनमा ह्रास आउने	 Sprinkle, थोपा सिंचाईलाई विस्तार गर्ने		
		 लामो समय सम्म यसको असरले खेतियोग्य जमिन मरुभूमिकरण हुने	 खाद्य संकटको समस्या समाधान गर्न खाद्य भण्डार वनाउने र खाद्य सञ्चित गर्ने		
३	असिना	 खेतमा लगाएको वाली नोक्सान भई	 असिना पर्ने क्षेत्रमा जरे (Roots) वाली लगाउन प्रोत्साहीत गर्ने		,, , सहकारी, ,,

	उत्पादनमा कमि हुने	तरकारी खेती गर्दा Poly House	वीमा कम्पनी
	पशुपंक्ष मर्न सक्ने	मा गर्न प्रोत्साहीत गर्ने	
	संरचना निर्माणको वेलामा निर्माण सामाग्रीको नास गर्ने	खाद्य भण्डारण गर्ने	
	खाद्य संकट बढ्न सक्ने	निर्माण सामाग्रीको उचित व्यवस्थापन गर्ने र मौषमलाई पनि ध्यान राखि निर्माण कार्य सञ्चालन गर्ने	
४	महामारी	वाली तथा पशु वीमा गर्न प्रोत्साहीत गर्ने	
	वालीमा महामारी फैलिई उत्पादनमा भारि गिरावट हुन सक्ने	विउ उपचार गरी प्रयोग गर्ने	”
	पशुपंक्ष महामारीले ठूलो धनको क्षति हुन सक्ने	IPM पाठशाला सञ्चालन गर्ने	”
		वाली स्वास्थ्य क्लिनिक नियमित रुपमा सञ्चालन गर्ने	”
		घरेलु विषादीका बारेमा कृषकलाई जानकारी दिदै प्रयोग गर्ने	”
		पशुका लागि उपचार क्याम्प सञ्चालन गर्ने	”
		पशुमा हुन सक्ने महामारीका लागि भ्याक्सिनको प्रयोग बारे चेतना फैलाउने र प्रयोग गर्ने	”

३.२ विपदको समयमा गरिने क्रियाकलापहरु

३.२ .१ विषयगत क्लष्टर र क्लष्टर अगुवाहरुको विवरण :

विपद्को समयमा विपद्को प्रकृती हेरेर आवश्यकता अनुसार क्लष्टर अगुवाहरुले आपतकालिन बैठक बोलाई खोज तथा उद्धार, राहत व्यवस्थापनका कार्यहरु गर्ने छ। विपद्को समयमा तल उल्लेखित निकायहरुको बैठक वसी आवश्यकता अनुसार आ आफ्नो क्लष्टरले घटना घटेको समय देखि १ महिना सम्म प्रभावितको सहयोगको लागि कार्य गर्ने छ।

क्षेत्र (Clusters)	जिल्ला तहमा क्षेत्रगत रूपमा नेतृत्व प्रदान गर्ने निकाय (Cluster Leads)	सम्पर्क व्यक्ति	फोन र इमेल
१. सूचना तथा समन्वय व्यवस्थापन	जिल्ला दैवीप्रकोप उद्धार समिति	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	९८५८४३७७७७
२. खोज तथा उद्धार	नेपाली सेना	गण प्रमुख,	
३. खाद् व्यवस्थापन, अस्थायी आवास तथा गैरखाद्य सामग्री	जिल्ला कृषी विकास कार्यालय नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	वरिष्ठ कृषि विकास अधिकृत सभापति	०९४ ४१११२६ ०९४४२०२२८, ९८४८४१४०८०
४. स्वास्थ्य र पोषण	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	जनस्वास्थ्य अधिकृत	०९४ ४२००४३
५. खानेपानी तथा सरसफाई	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	डिभिजन प्रमुख	०९४ ४१२११९
६. आकस्मिक शिक्षा	जिल्ला शिक्षा कार्यालय	जिल्ला शिक्षा अधिकारी	०९४ ४२०१३५, ९७५९००३९३१
७. संरक्षण	महिला तथा बालबालिका कार्यालय	महिला विकास अधिकृत	०९४ ४२००७८

नोट : विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना पनि रहेकोले विपद्को समयमा गरिने प्रतिकार्यका कार्यहरु र प्रतिकार्यका लागि गरिने पूर्वतयारीका कार्यहरु उक्त योजना मार्फत कार्यान्वयन गरिनेछ।

३.३ विपद् पश्चातका क्रियाकलापहरू

३.३.१ विषयगत क्षेत्र :खानेपानी तथा सरसफाई

प्रमुख विपद्हरू	विषयगत क्षेत्रमापारेको असर वाप्रभाव	पुनर्लाभ तथा पुनर्स्थापनाका क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरू	समयावधि
बाढी पहिरो खडेरी भुकम्प महामारी	१. खानेपानीका संरचनाहरू नष्टभएको वा भत्किएको अवस्था । २. पानीका मुहानहरू वगेको अवस्था । ३. पानी प्रदूषित भएको स्थिति । ४. मुहान पुरिएको । ५. पाईप सतहमा देखिएको तथा टुटेको । ६. पानी प्रदूषित हुन सक्ने ७. मुहान सुकेको । ८. पानीजन्य रोगहरूको प्रकोप बढी धनजनको क्षतिभएको । ९. चर्पिहरू भत्किएर जताततै खुल्ला रूपमा दिशा तथा फोहोर भएको अवस्था ।	१. क्षति मापन तथा अवस्था विश्लेषण गरी आवश्यक कार्यक्रम तथा बजेट तय गर्ने । २. भत्केका खानेपानी, टंकी, पाइपलाइन आदि संरचनाहरूको पुर्ननिर्माण गर्ने । ३. संरक्षणको सिद्धान्तमा आधारित भई संरचनाहरूको नवनिर्माण वा पुननिर्माण गर्ने । ४. खानेपानी सुरक्षा योजना तथा मर्मत संभार कार्ययोजना अनुसार अक्षरशः पालना गरी लागु गर्ने । ५. मर्मत संभार कोषको सदुपयोग गर्ने । ६. पानी हेरालो तथा मर्मत संभार कार्यकर्ता वा प्राविधिकको कार्यलाई निरन्तरता दिने । ७. उपभोक्ता समितिलहरूलाई प्राविधिक, सामाजिक तथा लैंगिक विषयगत क्षमता अभिवृद्धिका क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने ८. मुहान पुनर्भरणको सिद्धान्तमा आधारित क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने । RRR Model ९. मर्मत संभारका सामग्री लगायत अन्य आवश्यक पर्ने औजार तथा निर्माण	क्षे. अ. सु.का., जिविस	खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा कार्यरत अन्य सरकारी तथा गैर सरकारी संघ संस्थाहरू आर भि डब्लु फेडवासन लगायत	१ वर्ष भित्र र त्यस पछि निरन्तर

<p>१०. आवश्यक खानेपानी तथा सरसफाई सामग्रीहरूको अभाव भएको अवस्था ।</p> <p>११. महिला तथा बालबालिकाहरूको कार्यबोझ बढी पढाई मा असर परेको ।</p>	<p>सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने ।</p> <p>१०. बृक्षारोपणका लागि आवश्यक पर्ने बायो ईन्जिनियरिगका उपलब्ध प्रजातीहरू प्रयोग गरी बृक्षारोपण गर्ने ।</p> <p>११. पानी शुद्धिकरण कालागी आवश्यक रसायन - बिलिचिंग पाउडर, पियुष आदि बितरण तथा प्रयोग गर्ने ।</p> <p>१२. पानी शुद्धताको परीक्षण गर्ने ।</p> <p>१३. गा. वि. स. तथा जिल्ला स्तरमा समन्वय तथा सहकार्य गरी संभावित मर्मतका लागि आकस्मिक कोषको व्यवस्था गर्ने । गाउ परिषद तथा जिल्ला परिषदबाट कम्तिमा २० प्रतिशत वास क्षेत्रमा र सो को एक चौथाई रकम पानीजन्य विपद व्यवस्थापनमा खर्च गर्ने गरी बजेट बिनियोजन गर्न लगाउने । गाउ परिषदमा पनि सोही अनुरूप गर्न लगाउने ।</p> <p>१४ संरचना निर्माण गर्दा देखी नै पानी सुरक्षा योजनाको मर्म अनुसार मात्रै निर्माण कार्य अगाडी बढाउने ।</p> <p>१५ नेपाल सरकारको प्रचलित मापदण्ड अनुसार यस क्षेत्रमा कार्यरत सम्पूर्ण कार्यालय तथा संघसंस्थाहरूले डिजाईन अनुसार नै निर्माण कार्यको मात्रा तथा गुणस्तरको आधारमामात्रै योजना सम्पन्न गर्ने ।</p> <p>१६. विपदबाट प्रभावित क्षेत्रलाई खुला दिशामुक्तक्षेत्र को साथै पुर्ण सरसफाई युक्त क्षेत्र घोषणा गर्ने ।</p> <p>१७. चर्पिको निर्माण गरी नियमित प्रयोग तथा व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>१८. आनिबानीहरूमा परिवर्तन गर्नका लागी क्षमता विकास तथा जनचेतनामुलक वा जागृतिमुलक क्रियाकलापहरू संचालनगर्ने</p> <p>१९. पानी वा ढल निकासको उचित प्रबन्ध मिलाउने साथै बढी भएको पानी</p>	<p>जिवि स</p> <p>जिवि.स गावि स</p> <p>जिवि स</p> <p>क्षे अ सु का</p> <p>जिवि स</p> <p>क्षे अ सु का</p> <p>जिवि स</p> <p>क्षे अ सु का</p> <p>जिवि स</p> <p>क्षे अ सु का</p> <p>जिवि स</p> <p>क्षे अ सु का</p>			
--	--	--	--	--	--

	<p>करेसा वारीमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गर्ने ।</p> <p>२०. महामारी फैलिएको समयमा सम्बन्धित गाविसका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा आवश्यक संख्यामा जनशक्ति तथा औषधीको व्यवस्था मिलाउने ।</p> <p>२१. जिल्ला तथा गा. वि. स. स्तरमा वाससिसि हरुलाई उत्तरदायी बनाउने ।</p> <p>२२. जिल्ला तथा गा. वि. स. स्तरमा वाससिसि हरुको क्षमता बिकासका क्रियाकलापहरु संचालन गर्ने ।</p> <p>२३. जिल्लाको खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको एकिकृत विपद व्यवस्थापन कार्ययोजना अनुसार काम गर्ने ।</p> <p>२४. दिशाजन्य फोहर तथा अन्य फोहोर लाई उचित व्यवस्थापन गर्ने ।</p> <p>२५. सबै पुर्न निर्माण तथा पुननिर्माण का योजनाहरुमा संचालन गर्न संभव भएका क्रियाकलापहरु (एस. डि. ए.) को कार्ययोजना बनाई लागु गर्ने</p> <p>२६. स्यानिटरी प्याड लगायतका आवश्यक सरसफाई थैलीको वितरण गर्ने । साथै प्रयोगको लागि प्रोत्साहन गर्ने</p> <p>२७. सामुदायिक स्नानगृहहरु निर्माण गर्ने ।</p> <p>२८. विभिन्न प्रयोगकर्ता मैत्री संरचनाहरु निर्माण गर्ने ।</p>	<p>जिवि स</p> <p>जिवि स</p> <p>डिवास सि सि</p>		
--	--	--	--	--

३.३.२ विषयगत क्षेत्र : संरक्षण, महिला तथा बालबालिका कार्यालय

क्रसं.	प्रमुख विपद्	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	पुर्नलाभ तथा पुर्नस्थापनाका क्रियाकलापहरु	मूख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	पहिरो, बाढी र भूकम्प	<ul style="list-style-type: none"> ✚ संरचनाहरु नष्ट हुने ✚ विद्यार्थीहरु शिक्षाको सेवाबाट बञ्चित हुने ✚ महिला, बालबालिका, अपांग, जेष्ठ नागरिकहरु हतात्सित हुने ✚ दैनिक जिविकोपार्जन गर्न गाह्रो हुने ✚ महिला तथा बालबालिकाको सुरक्षामा समस्या हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ विद्यार्थीको पठनपाठनलाई निरन्तरता दिन अस्थायी व्यवस्था मिलाउने ✚ छाउपडि प्रथाको लागी जनचेतना दिलाउने ✚ जनचेतनामुलक कार्यक्रम गरि विद्यार्थीहरुलाई पढाई प्रति आर्कषित गर्ने र नराम्रो कार्य तिर लाग्न रोक्ने ✚ बालबालिका तथा महिलाहरुको सुरक्षाका लागी निगरानी बढाउने ✚ सुरक्षित आवासको लागी समन्वय गरि व्यवस्था गर्ने ✚ अशक्त, बेसाहाराको लागी सुरक्षा तथा अन्य सुविधाको व्यवस्था गर्ने ✚ घाईतेहरुको उपचार कार्यको लागी अनुगमन गर्ने 	महिला तथा बालबालिका कार्यालय, सुरक्षा निकाय	जिशिका, एनजीओ, आईएनजीओ	१ वर्ष
२	हिमपात, असिना, चट्याङ्ग	<ul style="list-style-type: none"> ✚ हिमपात, असिना, चट्याङ्ग आउँदा बालबालिकाहरु विद्यालय जान बञ्चित बनाउनुका साथै ज्यानै जान सक्ने ✚ अशक्त, महिला, बालबालिका 	<ul style="list-style-type: none"> ✚ चट्याङ्गबाट प्रभावित भएका मानिसहरुको राहतका लागी सम्बन्धित निकायमा समन्वय गर्ने ✚ घाईतेहरुको उपचार कार्यको 	,	,	६ महिना

र जेष्ठ नागरिकहरुको हिडडुल गर्न समस्या गर्ने

अनुगमन गर्ने

चिसोबाट प्रभावितलाई औषधि र न्यानो कपडा वितरण गर्ने

असिनाबाट प्रभावितका लागि पोषण युक्तखानाको व्यवस्था गर्ने

विद्यालमा कक्षा कोठा न्यानो बनाउने

३ जनावर आतंक

मानिसहरु विशेषत महिला, बालबालिका, अपांग, जेष्ठ नागरिकहरु जनावरका आक्रमणले घाईते हुनुका साथै ज्यान जान सक्ने

मनोसामाजीक त्रास सृजना गर्ने

अन्न वाली नष्ट गर्ने

हिडडुल गर्न गाह्रो हुने

घाईतेको उपचारको व्यवस्थालाई सुनिश्चितता गर्ने

जनावर आक्रमणबाट बच्ने उपायका बारेमा जनचेतना वा तालिम दिने

जनावर प्रभावित क्षेत्रमा एकलै हिडडुल गर्न नहुने जनचेतना फैलाउने

”

” , स्थानीय निकाय

”

३.३.३ विषयगत क्षेत्र : वन तथा वातावरण र उद्योग, जिल्ला वन कार्यालय

क्रसं.	प्रमुख विपद्	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	पुर्नलाभ तथा पुर्नस्थापनाका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	बाढी, पहिरो	<p>विकासका पूर्वाधारमा क्षति पुग्ने</p> <p>वन जंगल विनास हुने</p> <p>गाँउ बस्ती पुरिने</p> <p>खेती योग्य जमिनको कटान हुने</p>	<p>आवश्यकताको पहिचानका लागि समन्वय गर्ने</p> <p>अर्थको व्यवस्था गर्ने</p> <p>सम्बन्धित प्राविधिकसंग सल्लाह लिएर दिगो हुने संरचनाको निर्माण गर्ने</p> <p>विपद् सम्बन्धि डकुमेन्ट प्रदशन गरि भावनात्मक रुपमा सचेत गरि सहयोगका लागि उत्प्रेरित र परिचालन गर्ने</p> <p>भत्केको ठाँउमा चेकड्याम तथा पर्खाल जस्ता संरचनाको निर्माण गर्ने</p> <p>क्षति भएका भवन निर्माणका लागि काठ उपलब्ध गर्ने</p> <p>क्षतिग्रस्त भूमि पुनरुत्थान र संरक्षण गर्ने</p>	जिविस, नपा, गाविस, जिवका, भूसंरक्षण कार्यालय,	फेकोफन, राजनैतिक दल, सिंचाई कार्यालय, सहकारी, जिल्ला प्राविधिक कार्यालय, जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण कार्यालय, एनजीओ, आईएनजीओ	१ महिना देखि १ वर्ष सम्म
२	आगालागी	<p>बन्यजन्तुको बासस्थानमा ह्रास हुने</p> <p>जंगल, जडिवुटिको नास हुने</p> <p>आर्थिक श्रोतमा नोक्सान हुने</p>	<p>वन जंगल पुर्नस्थानका लागि वृक्षारोपण गर्ने</p> <p>खोटो संकलन गर्दा ध्यान दिने</p> <p>बनमा अग्नी रेखा निर्माण गर्ने</p> <p>पुन आगालागी हुन नदिन सम्बन्धित सवैलाई सचेत बनाउने</p>	„	„	„
३	जंगली जनावर आतंक	<p>वालीनाली नष्ट गर्ने</p> <p>मानविय क्षति</p>	<p>जनावर प्रभावित क्षेत्रमा राखिएको फेन्सिंग तारको मर्मत सुधार गर्ने</p> <p>पिडितहरुलाई बैकल्पिक पेशा अवलम्बन गर्न</p>	„	„	„ , सुरक्षा निकाय

गर्ने	सहयोग गर्ने
 मनोवैज्ञानिक त्रास फैलने	 जनावरले क्षति नगर्ने प्रजातीका विउविजन लगाउने

३.३.४ विषयगत क्षेत्र : भौतिक पूर्वाधार विकास

क्रसं.	प्रमुख विपद्	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	पुर्नलाभ तथा पुर्नस्थापनाका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	भूकम्प, बाढी र पहिरो	 भौतिक संरचनाहरु भवन, बाटो, विजुली, खानेपानी, सिंचाई संरचना विग्रने र भग्नावशेष थुप्रने धनजनको क्षति	 भूकम्प, बाढी र पहिरोबाट प्रभावितहरुको तथ्यांक संकलन गर्ने र विस्तृत लेखाजोखा गर्ने पुराना भवनहरुको प्रवलीकरण गर्ने पुर्न निर्माण गरिने भवनहरु भवन आचार संहितालाई पालना गरेर प्राविधिकको निगरानीमा बनाउने बाटो,पानी, विजुली, टेलिफोन सेवाको तत्काल पुर्ननिर्माण गर्ने र सुचारु गर्ने ऐतिहासिक धरोहरका भग्नावशेषहरुको सुरक्षाका साथ संरक्षण गर्ने र पुर्ननिर्माण गर्ने डयाम्पिड. साइटको व्यवस्थ गर्ने फोहर व्यवस्थापनकालागि आवश्यक मेसिनरी साधनहरु - डोजर, एक्जाभेटर आदिको	जिविस, नपा र गाविस	सम्बन्धित एनजीओ, आईएनजीओ,	६ महिना भित्र
				विधुत प्राधिकरण, टेलिकम, सडक विभाग		
				पुरातात्विक विभाग		
					सुरक्षा निकाय	

माध्यमबाट हटाउने

- जोखिम वस्तीलाई स्थानान्तरण गर्ने
- भूकम्प, बाढी र पहिरोबाट प्रभावितहरूलाई अस्थायी वसोवासको व्यवस्था मिलाउने
- पिडितहरूको समस्यालाई ध्यानमा राखी अपांगमैत्री संरचनाहरू तयार गर्ने
- भूउपयोग नीतिलाई कडाइका साथ लागु गर्ने

३.३.५ विषयगत क्षेत्र : स्वास्थ्य तथा पोषण

क्रसं.	प्रमुख विपद्	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	पुर्नलाभ तथा पुर्नस्थापनाका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	महामारी	<p>✚ कुपोषण हुने , धनजनको क्षति, मानसिक त्रास हुने</p> <p>✚ शारिरीक अवस्था कमजोर हुने</p> <p>✚ गर्भपतन हुने</p>	<p>✚ सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी पोषणयुक्त खानेकुरा उपलब्ध गराउने</p> <p>✚ दक्ष जनशक्ति तथा स्वयंसेवक तयार गर्ने र परिचालन गर्ने</p> <p>✚ घुम्ती शिविरहरु संचालन गर्ने</p> <p>✚ प्राथमिक उपचार पश्चात अवस्था हेरी विभिन्न अस्पतालमा रिफर गर्ने</p> <p>✚ मानसिक तनाव कम गर्न परामर्श सेवा संचालन गर्ने</p> <p>✚ सरसफाईको कार्यलाई निरन्तरता दिने</p> <p>✚ विमाको शुल्क प्राप्त गर्न सम्बन्धित निकायमा समन्वय गर्ने</p> <p>✚ सुरक्षित ठाउँको व्यवस्थापन गर्ने</p> <p>✚ औषधी खरिद गर्दा गुणस्तरिय औषधी खरिद गर्ने र निरन्तर अनुगमन गर्ने</p>	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	स्थानिय निकाय, प्रशासन, खानेपानी कार्यालय, राजनैतिक दल, एनजीओ, आईएनजीओ, डिवास, भिवास	१ महिना देखि १ वर्ष सम्म
२	भूकम्प, बाढी र पहिरो	<p>✚ मानिसहरु अंगभंग हुने, भौतिक संरचनाहरु ध्वस्त हुने</p>	<p>✚ स्वास्थ्यका भौतिक संरचनाहरुको पुर्ननिर्माण गर्दा विशषज्ञहरूसंग समन्वय गरेर गर्ने</p> <p>✚ Trauma centre निर्माण गर्ने</p> <p>✚ नयां निर्माण गर्दा बाढी, पहिरो र भूकम्प बाट</p>	,,	शहरी विकास तथा भवन निर्माण कार्यालय भूसंरक्षण जल उत्पन्नप्रकोप	

नविग्रने गरी बनाउने

३.३.६ विषयगत क्षेत्र : शिक्षा

क्रसं.	प्रमुख विपद्	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	पुर्नलाभ तथा पुर्नस्थापनाका क्रियाकलापहरु	मूख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	भूकम्प, बाढी पहिरो, हुरीवतास र माहामारी	<ul style="list-style-type: none"> विद्यालयका संरचना क्षतिग्रस्त मानविय क्षति पठनपाठन मा अवरोध बाटोघाटो अवरुद्ध मानसिक तनाव स्वास्थ्यमा असर 	<ul style="list-style-type: none"> सरोकारवालाहरूसंग पुर्नस्थापना र पुर्ननिर्माण सम्बन्धि समन्वय बैठक संचालन गर्ने तथ्यांक संकलन र प्राप्त तथ्यांकहरुको प्रमाणीकरण गर्ने सुरक्षित स्थानको पहिचान, सहयोगी संस्था, श्रोत आंकलन र पहिचान अस्थायी विद्यालयका संरचना निर्माण गरी कक्षा संचालन गर्ने मनोसामाजिक परामर्श दिन वालवालिकाहरुलाई खेलकुद, सांस्कृतिक कार्यक्रम र अन्य अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने स्थायी विद्यालयको संरचना निर्माण गर्ने र नयां निर्माण गर्दा बाढी, पहिरो, हावाहुरी, चट्ट्याड., आगलागी र भूकम्प जस्ता प्रकोपबाट सुरक्षित हुने गरी निर्माण गर्ने शैक्षिक सामाग्री तथा पाठ्यसामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने प्राविधिकको परामर्शमा दिगो संरचना निर्माण गर्ने (माटो परीक्षण देखि सामाग्रीको प्रयोग) स्वास्थ्य तथा सरोकारवालाहरूसंग समन्वय गरी आवश्यक व्यवस्थापन गर्ने विभिन्न संचार माध्यमहरु एवं विद्यालयको माध्यमबाट 	जिल्ला शिक्षा कार्यालय शिक्षा विभाग विद्यालय व्यवस्थापन समिति, गाविस, विद्यालय, राजनैतिक दल, श्रोत केन्द्र, जिविस	सेभ द चिल्डेन, यूनिसेफ, गुड नेवरर्स, यूएमएन, वर्ल्ड भिजन, सिडिसी, आरडिसी, इडिसि, सिडिएफ, रेडक्रस, पत्रकार, सुरक्षा निकाय, शिक्षक पेशागत संघ संगठन	१ वर्ष भित्र

जनचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गर्ने

विपद्का कारण भत्केका, विग्रेका, क्षतिग्रस्त संरचनाहरुका भग्नावशेषको उचित व्यवस्थापन गर्ने

३.३.७ विषयगत क्षेत्र : जिविकोपार्जन

क्रसं.	प्रमुख विपद्	विषयगत क्षेत्रमा पर्ने प्रभाव	पुर्नलाभ तथा पुर्नस्थापनाका क्रियाकलापहरु	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी संस्थाहरु	समय अवधि
१	पहिरो, बाढी, महामारी र भूकम्प	<p>संरचनाहरु नष्ट हुने</p> <p>दैनिक जिविकोपार्जन गर्न गाह्रो हुने</p> <p>खेती गरिएको जमिन कटान तथा पटान भई वाली नष्ट हुने</p> <p>ठूलो परिमाणमा पशुपंक्षीहरुमा क्षति हुने</p> <p>खाद्य संकट पर्न सक्ने</p> <p>महामारी फैलिन सक्ने</p> <p>मानसिक तनाव हुन सक्ने</p>	<p>क्षतिको विवरण संकलन गरि सम्वन्धित निकायमा पठाउने</p> <p>प्रभावितहरुलाई निशुल्क विउ विजन तथा फलफुलका विरुवा वितरण गर्ने</p> <p>खाद्यान्नको आपूर्तिलाई सहज गर्ने</p> <p>सिंचाईका संरचना निर्माण गर्दा विपद्लाई ख्याल गरि निर्माण गर्ने</p> <p>महामारीबाट हुन सक्ने क्षति कम गर्नका लागि जनचेतना जगाउने र आवश्यक दक्ष जनशक्तिलाई परिचालन गर्ने</p> <p>मरेका पशुपंक्षिलाई उचित व्यवस्थापन गरि थप हुनसक्ने संक्रमणलाई न्यूनिकरण गर्ने</p> <p>घाईते पशुपंक्षिको उपचारको व्यवस्था गर्ने</p> <p>वीमाबाट प्राप्त हुने रकमका लागि समन्वय गरि उपलब्धता गर्ने</p> <p>सरोकारवाला निकायसँग समन्वय गरि</p>	जिकृविका, जिपसेका, सिडिका	सुरक्षा निकाय, जिविस, राजनैतिक दल, पत्रकार, महिना वीमा कम्पनि, सहकारी, एनजीओ, आईएनजीओ	१ देखि ६

मानसिक तनाव कम गराउने

✚ लघु उद्यमीहरूलाई थप तालिम तथा अन्य प्राविधिक र सामाग्रीहरूको व्यवस्था गर्दै प्रोत्साहित गराउने

✚ प्रभावितहरूलाई अनुदान तथा सस्तो व्याजदरमा ऋण उपलब्ध गराउने

✚ बाढी प्रभावित क्षेत्रमा वगर खेतीलाई निरन्तर दिने

✚ छिटो उत्पादन हुने खालका विउहरू वितरण गरि लगाउनको लागी प्रोत्साहित गर्ने

२	खडेरी र असिना	✚ खाद्य संकट पर्ने उब्जनी तथा उत्पादनमा कमी आउने	✚ क्षतिको विवरण संकलन गरि सम्बन्धित निकायमा पठाउने	✚ , , जिविस, बैंक तथा सहकारी, समूह
		✚ खडेरीले गर्दा निर्माण गरिएको सिंचाईका संरचनाहरू प्रयोगमा आउन नसक्ने	✚ निशुल्क विउ विजन तथा फलफुलका विरुवा वितरण गर्ने	
		✚ खडेरीले गर्दा पानीका मूहान सूक्ने	✚ सरोकारवाला निकाय सँग समन्वय गरि खाद्यान्नको आपूर्तिलाई सहज गर्ने	
		✚ असिनाले गर्दा लगाएको वाली तथा फलफूलको उत्पादन तथा गुणमा ह्रास हुने	✚ खडेरीमा आवश्यकता अनुसार Lifting system प्रयोग गरि सिंचाईलाई निरन्तरता गर्ने र सिंचाईका संरचना निर्माण गर्दा जलश्रोत प्रसस्त हुने ठाँउमा निर्माण गर्ने	
		✚ घाँसमा कमी भई पशुजन्य उत्पादनमा भारी	✚ सुख्खा प्रतिरोधि वालीलाई बढावा दिने	
			✚ वाली तथा पशु वीमाको रकम उपलब्ध गराउनलाई समन्वय गर्ने	
			✚ मूहान संरक्षणका कार्यक्रम जस्तै मूहान वरिपरी चाक्लो पातवाला विरुवाको बृक्षारोपण	

गिरावत हुने

गर्ने

- ✚ छिटो उत्पादन हुने खालका विउहरू वितरण गरि लगाउनको लागि प्रोत्साहित गर्ने
- ✚ लघु उद्यमीहरूलाई तालिम तथा अन्य प्राविधिक र सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्दै प्रोत्साहित गराउने
- ✚ अनुदान तथा सस्तो व्याजमा ऋण उपलब्ध गराउने
- ✚ सुकेका घाँस पराललाई उन्नत तरिकाले Hey/साईलेज बनाउने

अनुसूचीहरु

अनुसूची १ : प्रकोप स्तरिकरण, पहिलो, दोश्रो र तेश्रो प्राथमिकता

क्र.स	गाविस तथा नपाको नाम	पहिरो	बाढी	माहामारी	आगलागी	हावाहुरी	जनावर आतंक	खडेरी	असिना	चट्याङ्ग	हिमपात
१	वनलेक		1								
२	बाँभककनी		1								
३	बछैन		1								
४	वासुदेवी		1								
५	भूमिराजमाण्डौं		1								
६	दि सि न पा							1			
७	चवराचौतारा		1								
८	छपाली		1								
९	छतिवन		1								
१०	दहकालिकास्थान		1								
११	डौड										1
१२	घाडल		1								
१३	धिकामाण्डौं						1				
१४	दुर्गामाण्डौं		1								
१५	गडसेरा							1			
१६	गगुडा		1								
१७	गौरगाँउ		1								
१८	गाँजरी		1								
१९	घण्टेश्वर								1		

२०	गिरिचौका	1								
२१	जिजोडामाण्डौ	1								
२२	काडामाण्डौ	1								
२३	कलेना	1								
२४	कालिकास्थान	1								
२५	कानाचौर	1								
२६	कपल्लेकी	1								
२७	केदार अखडा							1		
२८	खातिवडा	1								
२९	खिरसैन	1								
३०	लडागडा							1		
३१	लामिखाल	1								
३२	लानाकेदारेश्वर						1			
३३	लाटामाण्डौ	1								
३४	लक्ष्मीनगर					1				
३५	महादेवस्थान	1								
३६	मान्नाकापडी		1							
३७	मुडभरा							1		
३८	मुडेगाँउ	1								
३९	निरौली	1								
४०	पचनाली		1							

४१	पोखरी	1										
४२	रानागाँउ							1				
४३	सानागाँउ	1										
४४	सरस्वतीनगर	1										
४५	सातफरी	1										
४६	सिमचौर		1									
४७	तिजाली	1										
४८	तिखात्तर							1				
४९	तोलेनी	1										
५०	वगलेक	1										
५१	वारपाटा		1									
		32	7	0	0	1	2	7	1	0	1	

दोश्रो

क्र.स	गाविस तथा नपाको नाम	पहिरो	बाढी	माहामारी	आगलागी	हावाहुरी	जनावर आतंक	खडेरी	असिना	चट्याङ्ग	हिमपात
१	वनलेक	1									
२	बाँभककनी							1			
३	वछैन					1					
४	वासुदेवी				1						
५	भूमिराजमाण्डौ							1			
६	दि सि न पा	1									

७	चवराचौतारा				1				
८	छपाली								1
९	छतिवन			1					
१०	दहकालिकास्थान						1		
११	डौड	1							
१२	घाडल					1			
१३	धिरुमाण्डौ	1							
१४	दुर्गामाण्डौ						1		
१५	गडसेरा			1					
१६	गगुडा						1		
१७	गौरगाँउ	1							
१८	गाँजरी						1		
१९	घण्टेश्वर	1							
२०	गिरिचौका				1				
२१	जिजोडामाण्डौ		1						
२२	काडामाण्डौ						1		
२३	कलेना						1		
२४	कालिकास्थान						1		
२५	कानाचौर		1						
२६	कपल्लेकी						1		
२७	केदार अखडा	1							

२८	खातिवडा					1			
२९	खिरसैन		1						
३०	लडागडा	1							
३१	लामिखाल		1						
३२	लानाकेदारेश्वर	1							
३३	लाटामाण्डौ						1		
३४	लक्ष्मीनगर		1						
३५	महादेवस्थान						1		
३६	मान्नाकापडी		1						
३७	मुडभरा	1							
३८	मुडेगाँउ		1						
३९	निरौली		1						
४०	पचनाली								1
४१	पोखरी					1			
४२	रानागाँउ		1						
४३	सानागाँउ		1						
४४	सरस्वतीनगर		1						
४५	सातफरी								1
४६	सिमचौर						1		
४७	तिजाली			1					
४८	तिखात्तर	1							

४९	तोलेनी		1									
५०	वगलेक			1								
५१	वारपाटा	1										
		12	12	3	2	3	4	12	0	3	0	

तेश्रो प्राथमिकता

क्र.स	गाविस तथा नपाको नाम	पहिरो	बाढी	माहामारी	आगलागी	हावाहुरी	जनावर आतंक	खडेरी	असिना	चट्याङ्ग	हिमपात
१	वनलेक							1			
२	बाँभककनी			1							
३	बछैन		1								
४	वासुदेवी							1			
५	भूमिराजमाण्डौ								1		
६	दि सि न पा		1								
७	चवराचौतारा				1						
८	छपाली		1								
९	छतिवन							1			
१०	दहकालिकास्थान			1							

११	डौड									1
१२	घाडल							1		
१३	धिकामाण्डौ		1							
१४	दुर्गामाण्डौ								1	
१५	गडसेरा	1								
१६	गगुडा							1		
१७	गौरागाँउ						1			
१८	गाँजरी							1		
१९	घण्टेश्वर							1		
२०	गिरिचौका									1
२१	जिजोडामाण्डौ					1				
२२	काडामाण्डौ			1						
२३	कलेना			1						
२४	कालिकास्थान					1				
२५	कानाचौर							1		
२६	कपल्लेकी		1							
२७	केदार अखडा							1		
२८	खातिवडा			1						
२९	खिरसैन			1						
३०	लडागडा					1				
३१	लामिखाल							1		

३२	लानाकेदारेश्वर							1			
३३	लाटामाण्डौ				1						
३४	लक्ष्मीनगर	1									
३५	महादेवस्थान									1	
३६	मान्नाकापडी							1			
३७	मुडभरा				1						
३८	मुडेगाँउ				1						
३९	निरौली										1
४०	पचनाली							1			
४१	पोखरी						1				
४२	रानागाँउ	1									
४३	सानागाँउ							1			
४४	सरस्वतीनगर						1				
४५	सातफरी						1				
४६	सिमचौर							1			
४७	तिजाली									1	
४८	तिखात्तर				1						
४९	तोलेनी				1						
५०	वगलेक										1
५१	वारपाटा							1			
		3	5	10	3	5	3	14	2	4	2

अनुसूची २ : विपद् जोखिम अनुमान

जोखिम : पहिरो

S.N	गाविसको नाम	जोखिम क्षेत्र	जोखिम घरधुरी	जोखिम जनसंख्या	जग्गा जामिनको क्षति, विघा या रोपनी	भौतिक संरचनाको क्षति				
						विधालय	स्वास्थ्य चौकी	खानेपानी	सिंचाई	अन्य
1	वनलेक	वडा नं ४ लम्वाटा, ५ थाप्सा, ६ खन्नेखोला, मोई, कोरालखोला, ७ बन्लेक, ८ बडेखोला, सिमओराड, डाँठ, घोरलास	280	5900	2290	3				
2	बाँझककनी	सबै वडा का श्रीमल गाउ, ठुलाखोला	50	250	300	2		3		
3	बछैन	वडा नं १ सिमखेत, २ सिसौ वाटो, स्याली वडा, ३ बछैन डाँडा, ४ गकृजा, ५ कोला, मुडारजेडा, धुनकोट ६ अलाडी गाउ, कमाइल, वखेती, पाडी, कनकोट, लाखच्युरी, खमकोट, ७ कोला, पाडी सिसेडी, चका, धन्ने, सजुडा, ८ छेडा, सायल, गतेपसेला, गाडेसाल, गुरुंग खोला, ९ टेडकहे गाउ, कडवानी, वाहुन कडवानी, भदौने, पातल गाउ, विठौडा, वनेना गाउ	270	1150	760	3		20	6	
4	वासुदेवी	वडा नं ३ दल्ल, ४ कापडी गाउ, ५ मटेना, चरिकोट, ६ वर्मा धौलेआ, ९ वग्गीन्नेउला, २,७ बालकोट, खार, कूडीखेत	60	390	455	2		1	3	

5	भूमिराजमाण्डौ	वडा नं १ महिला भवन, २ भिनाडी, ३ पाउटोपैरो, ४ धारखोला, ५ सिमखोला, सिमलकोट, ६ बाच्छीपिउने, ७ डांगा, ८ लिडेसेन, खोलखेत खोला, ९ घोडहेंगा, पारिगाउ	85	447	85	1		5	1
6	दि सि न पा	वडा नं ११, १२, ६ पूर्वी गेट देखि झैएर पोर्ट सम्म, १४, ८, १०, १३ बाफी, रेडियो नेपाल	150	900	1650	7	1	2	2
7	चवराचौतारा	वडा नं १ उमडी, २ स्याल्लकाट्या, ३ लखुदा, ४,५ खप्पाडी, ६ दाका, ७,८ सुडाटी, ९ चनुकाडा	33	229	1120	3		5	11
8	छपाली	वडा नं. १ तेलपाराऔल, २ घट्टेकुलो, ४ तल्सेन, ५ चालपानी, ९ गाँउ	35	160	650	1		3	2
9	छतिवन	वडा नं १,६,९ बसेनी, पनले गैरा, इखडा	35	170					
10	दहकालिकास्थान	वडा नं ८,९ सातला, ७ रेजुला, ३,४ दह	102	572	140			2	
11	डौड	वडा नं. ३ देखि ९ का भल्मा गाँउ, घगारे, गांखेत, सुन्ड, कोरेली, पानीखाल, सुनीवाटदैना, घोगतोल	289	1150	950	3			
12	घाडल	वडा नं १ घागल, ३,४,५,६,७	39	202	2100			4	3
13	धिकामाण्डौ	वडा नं २ देखि ९ का १० टोल	78	412	496			2	6
14	दुर्गामाण्डौ	वडा नं १ कार्की वगर, २ हामखोला, देउखोला, ३ भावरी खोला, जोगेना खोला, ४, ५ खड्का वाडा, गोगन खोला, ६ गौरी गाउ, ७ खिल्लेक, ८ नरखले भिड इगडे, ९ काफलीगाँडा, वाभपुर, हुखोला	232	1210	1580	2	1	4	19

15	गडसेरा	वडा नं १ नकरडा, ३ शिसमडा वनकट्टे, आलिवारी, ४ खेतडा, ५ कुरगाई, हरदानी, ६ फलेदा, ७ खोलाघर, तल्लो चोखाल गाउ, पातलीगाउ, ८ बोहरागाउ, ९ स्थालकोटिला, मनोहर बजार	101	520	470	3		6	1
16	गगुडा	सबै वडाका १७ टोल	157	790	1027	1		3	1
17	गौरागाँउ	वडा न. १ साईजाके कोट, डुंग्री,कोल, परीगडा, पाडागाउ, २ भाटीगाउ, गौरागाउ, सिलागाउ, खैरीगडा, ४ र ५ जोशी गाउ, डाडागाउ, साहुगाउ, कोटकला, बलमाटे, ससग्रेमुल, कोलगडा, नागडा, ६, ८ र ९ दोली, दमाई टोल, धामी गाउ, हन्टा, पातल, गन्वाला	120	640	1600	1		5	2
18	गाँजरी	वडा नं २ सुकाना, ४ कलसारा, ६ थापागाउ, ८, ९	22	115	50	1		2	1
19	घण्टेश्वर								
20	गिरिचौका	सबै वडा	46	240	700			3	6
21	जिजोडामाण्डौ	वडा नं १ उच्चाकोट, २ छोया, ३ जिजोडा, ५ हुंगा, ७ सुन्ड, ८ जनैली, ९ चामागाउ	211	1120	1315	3	1	4	
22	काडामाण्डौ	वडा नं १ कमी टोल, किमोरुख, धामतोखा, गोगुन पानी, २ सुन वाला, माभगाउ, त्वायाडा, ३ खार खोला, भाडेखोला, बुडेली खोला, ४ बुढाकोटे, ५ पाखेगडा, ६ खारखोला, ७ दलित टोल, तिरुवावडा, ८ कसाडी, टिमले खेत, ९ देहिवन	93	414	2500			4	8

23	कलेना	वडा नं. १ देखि ४, ७,८,९ का रोल, आउजी टोल, मल्लो गाँउ, साँउद गाँउ, कुमाल, दलित बस्ती, सिरमा टोल	222	750	415	1		
24	कालिकास्थान	सबै वडा का भारीकोट, दुकराला, कारिय, कोटान्जर अउल, मौवा, साउनकाडा	200	800	400	2	4	2
25	कानाचौर	सबै वडा	179	910	2500	6	7	14
26	कपल्लेकी	वडा नं. १ साफरीगाउ, २ मल्लीगुम, ३ गेडेउरी, ४ सेरीगाउ, ५ तेहडा, वेतगडा, ६ जोशिगाउ, ७ अमरडा, डाडागाउ	50	423	447		1	1
27	केदार अखडा	सबै वडा	127	660	3000		1	9
28	खातिवडा	सबै वडा, नं ७ मा गाउको माथि, ६ र ७ खुल्लेक र रौकल्ला पहिरो, १ कटलगाउ, ३ बिरलकाडां, ५ पुनेपाटा , ६ खुल्लेक, ७ रौकल्ला, ८ दल्लेक , हिउनाए टोल, चटटेगाडा टोल, ९ स्वाडा, निमनभाड, खोटी पातल, माथिगाउ	200	1160	2500	1	6	4
29	खिरसैन	वडा नं १ भण्डार, २ गौराघर, ३ डाडा घर, ४ खिरसैन, ५, ६ धामीगाउ, डौडी गाउ, ८ फुखारे, छेवखाडी	250	1250	1555		1	2
30	लडागाडा	वडा नं १,२,३,४,६,८,९ का गोदार बस्ती, बेउ, कुन्जेरी, मेल्लोली	75	350	80			

31	लामिखाल	वडा नं १,२,३ पोथ्यान, पाली, घ्याडा, ४,८,९ दैवया, घल्लासा, पातल, राडीमी, माडीसेन, लामीखाल, ओशायल, पिपलको पताना, मुशुखोपाल, स्याल, तिमलसेन	660	3345	2115	4		6		
32	लानाकेदारेश्वर	सबै वडा	67	380	3000	2		8	12	
33	लाटामाण्डौ	वडा नं ९ दलित बस्ती	15	60						
34	लक्ष्मीनगर	वडा नं १ भजना, सेलघरे, २ कलमाटा, सिलङगीबाग, ७,८ बुढखोला, कर्नासो नदी	190	1050	1200			4	8	
35	महादेवस्थान									
36	मान्नाकापडी	वडा नं २ सिमलकोट, ४ मैचना, ५ कापडी, ६ गरफुंग, ७ हेकेवन, ८ मुख्याली	109	554	175			1	1	1
37	मुडभरा	वडा नं. २ अतुराली, ३, ४ दौतला, ओखलढुंगा, ५ औठचाल, ६ दोवरा, ७ अर्सु, ८ खोलाखेत, ९	29	133	1120	1		4	2	1
38	मुडेगाँउ	वडा नं. १ देखि ९ का मुडेगाँउ, शान्तीनगर, कोहलपुर, दलितटोल, बोहरागाँउ, पाटखानी, गाँउटोल, मेडडी	73	460	670	4	1	6	5	
39	निरौली	वडा नं १ गोल्छी, २ वागवजार, ३ पारी गाउ, ४ कफलटडी वजार, ५ वडीखेत, ६ होलेसैन, ७ नाउली, चिमतडा खेत, ८ आमगैरी खेत, सिसौ, ९ कडा गैरी, लेकमुल भटारी	78	478	910	3	1	1	5	
40	पचनाली	वडा नं ३ पानीखाल, ४ गाउटोल, ५ सुरातल, ६ डाडागाउ, ७ पाउडा, ८ तल्लोगाउ, ९ रातोमाटा	135	530	1100	2		4	7	

41	पोखरी	वडा नं ६,७,८ डान्ने	6	35	68					
42	सानागाँउ	वडा नं १ जमल कटग, भुलबस्ती, २ जमल कटिया, ३ मटा थान, सिचाई पोखरी, ४ रौवा, ६ स्याल गडिमा, ७	67	342	300	2				
43	सानागाँउ	वडा नं ६ आमगौरा, राताखाली, ७ तलौनी, ८,९ वृधन,नवाकोट	50	300	500		4	8		
44	सरस्वतीनगर	वडा नं १ किंतडा, सेगुनी, २ ठुलुंगा, नवदुर्गा प्रा.वि., ३ अवस्थी गाउ, ५ सुगाल, ओभागाउ, चनकट्टे, ६ पातल, मुडकी, ७ राउतकट्टे, ९ बरम	200	1150	1500			6	9	
45	सातफरी	वडा नं ३,४,५,७,८	2	20	1100				5	
46	सिमचौर	सबै वडा का १३ टोल	107	569	1960			3	7	
47	तिजाली	वडा नं. १ देखि ८ का काफलगैरो, गैरिघर, पारिरम्टा, सादरटोल, सिंगार, पिडामल, सलकोट, भ्वगडा	43	189	740	2		5	3	
48	तिखात्तर	वडा नं २ महादेव, ३ सैन, पुडाखाती, १ कापडा	72	247	100			1		
49	तोलेनी	वडा नं. १ ऋखट्टेसिर्मा, ४ खडगाँउ, भकेला, ५ कचाली, ६ कमदडा, ७ पानीखाल, ८ साप्रा, ९ तल्लोटोल	309	1690	2010	3		15	27	
50	वगलेक	वडा नं १ गउटोल, ३ दमाईटोल, ४ तल्लोरिखाडा, ५ रिखाडा, ७, ८ मछिन्तोला, ९ परिगाउ	96	525	350	1	2	7		
51	वारपाटा	वडा नं १ भैरवथान, गैरनाला, २ किमभिडा, ३ ओखलढेंगा, ४ डासीहुंगा, ७ जडागडाचल, ८ ढोलहुंगा, ९ सतपैरो	343	1767	200					
			6442	37108	50253	70	7	173	203	2

जोखिम : बाढी

S.N	गाविसको नाम	जोखिम क्षेत्र	जोखिम घरधुरी	जोखिम जनसंख्या	जग्गा जामिनको क्षति, विघा या रोपनी	भौतिक संरचनाको क्षति				
						विधालय	स्वास्थ्य चौकी	खानेपानी	सिंचाई	अन्य
1	वनलेक	वडा नं १ सिद्धेश्वर, पशुपति, भुतनेश्वर, २ पशुपति, खलटुना, ३ काख, उमानी, ४ लम्वाटा, ५ थाप्सा, ६ खन्नेखोला, कोरालखोला, ७ वन्लेक, ८ बडेखोला, सिमओराड, डाँठ, घोरलास	७९०	४०२०	५०००	३	१			
2	बाँझककनी	सबै वडाका श्रीमल गाउ, चाँसी, मेलगडा, सिराकाला, टाक, सालगाउ, थार्गि, पायल, हुंग्राकोट, तलीवाड, बाहुनटाक, मनेकोट, तलीगाउ, रौवा	१५	९०	१५०				५०	
3	बछैन	वडा नं १ स्याखतडी, २ कुण्टाखेत, सिसिगाउ, मैतडी खेत, सातवास, ३ कोटकेना, ४ खरहरे खेत, विनस्साहुँखेत, कालामाटी, ५ सलखेत, कोल्टडा, घरीखेत, वडातली, वालुवाभेडा, ६ चिन्चेखेत, नारायण खेत, थला खेत, कनैखेत, ७ मनौडा खेत, जोगेना खेत, घटेखोला खेत, चौडे, ८ भिगिखोला, ओखलहेंगा, ९ विपा नगरवजार, वनेना, पातल खेत, विठोडा	१४७	७३८	२४००	७	१	१	११	

4	वासुदेवी	वडा नं १, ३ दल्ल, ४ कापडी गाउ, ५ चरिकोट, ८ रिवा, ९ भिगावस्ती, २,७ अनारौवा	०	०	१२८				४
5	भूमिराजमाण्डौ	वडा नं १ घट्टेखोला, २ सेराखोला, ३ छडखोला, कोलधारा, ५ थरानी, दोखोली, ७ सलेनीगाड	८५	५२०	१९५	१		४	१
6	दि सि न पा	वडा नं ५,७ गौरा, पुला, १३, १४ तल्लो उडितोला, रातुली, ११, १२ मल्लासैन, घटाली गाउ, ८,९ सिखोलीसैन, १,४ मठ एरिया, वाफि, तीखा डुमरी, सलानी, व्यग्तण, गौरेगोडा, नाचन्थली, २ पीपल	७५६	३७००	२०००	२	१	३	३
7	चवराचौतारा	वडा नं ३ को १ बस्ती	४	३०	४०				
8	छपाली	वडा नं. २ घट्टेकुलो, ३ तललो गाँउ, ६ गाउ टोल, ७ तल्लो सैन, ८ भुवाकोट	११२	६८५	१७९५	१		६	६
9	छतिवन	वडा नं ४ विछल डोवला	२५	१२५	२०	१			
10	दहकालिकास्थान	वडा नं ५,६ ठुलाखेत, ८,९ घट्टेखोला	१५	९०	११०			३	९
11	डौड	वडा नं. १ बयडा टोल र ३	१००	५००	२४०	१			
12	घाडल	वडा नं ३ तल्लो घागल, ४ टाडावनपोखरी, पालसैन, पिपलकुडा, ओछा, ५, ६,७	३५	११४	११६०	२		५	६
13	धिकामाण्डौ	वडा नं १,२,५,६,७	१६	९३	२४५	२		३	४
14	दुर्गामाण्डौ	वडा नं धाराखोला, २ निमाउने खोला, धाराखोला, ७ खिल्लेड, ८ नरखन्ने खोला, सुननेखोला, इगडेखोला	४२	२१२	२३०			२	६
15	गडसेरा	वडा नं २ चौकी गाउ, ३ वमनकट्टे, ५ धुमारी टोल, ६ फलेदा, ८ चोखाल गाउ	५	२८	२८७			२	२

16	गगुडा	वडा नं ३,५,७ का ३ बस्ती	२५	१३७	५५०				
17	गौरगाँउ	वडा नं. १,५,६, ३ शेरागाउ, माभगाउ, सिमलडाडा,	१५०	८००	१०००			२	४
18	गाँजरी	वडा नं ५,६	४२	२२०	५०				५
19	घण्टेश्वर	वडा नं ४ देखि ९ हाट	१५	८०	६०				२
20	गिरिचौका	सबै वडा	७५	४००	५००			२	३
21	जिजोडामाण्डौ	वडा नं १ उच्चाकोट, २ छोया, ४ पातल, ६, ७ सुन्द, ८ जैनली, ९ चामागाउ	१५५	८५०	१३२०	१	१		
22	काडामाण्डौ	वडा नं ९ कारी गाउ, स्वाडी सेरा	२५	१२८	८०				२
23	कलेना	वडा नं. १,२,६ का रोल, आउजी टोल, तल्लो टोल	४०	२०५					
24	कालिकास्थान	वडा नं १,३,४ देखि ९ का टुडेवगड, कालापातल, जालाखेत, खउचे पहिरो, कारेकोट, उधनेकोट, ठूलाखोला, पट्टेखोला	५०	२५०	६००	१		२	२
25	कानाचौर	सबै वडा	२८	२०३	२८५०	४	१	९	१९
26	कपल्लेकी	वडा नं. १ पैरा, २ गाड, ३ सैनीखोला, ४ सेरीगाउ, ५ विउरालो, ६ शवधारा, ७ समुहगाड, ८ खातीगाउ, ९ सेरी	२२	२९०	३९५			२	१
27	केदार अखडा	सबै वडा	१२	८७	१७८०			५	७
28	खातिवडा	वडा नं २ अलैतवाडा दैना, ४ रतुवा टोल, ५ जारिम खेत, गजुड, मेल्टा, साथै सबै वडाहरु	६५	३२५	१५००			३	५

29	खिरसैन	वडा नं १ गाग्रा, नातडा, ४ खिरसैन, ६ धामीगाउ, डौडी गाउ, ८ छेवखाडी	१४५	८७०	१७००					३
30	लडागडा	वडा नं २,३,४,६,८	८५	४४०	२००			२		३
31	लामिखाल	वडा नं ५ पदल, गडखेत, ६ भागतडी, पल्लोवाली राती, ७ सनगाउ, डोटी बाली	११५	६२०	८६०	२				३
32	लानाकेदारेश्वर	सबै वडा	३९	४२४	३२००			१		२१
33	लाटामाण्डौ	वडा नं ६, ८, ९ का दलित बस्ती, रावल बस्ती	२०	११०	६०					
34	लक्ष्मीनगर	वडा नं ३ बिनौडा, ५ धनरास कुमरा, ६ जिजिकोट काट, ७, ८ पिपलकन्डे	१००	६२०	१५००				३	५
35	महादेवस्थान	सबै वडाका किमडीखोला, जिमड वुनला	२०	१००	१६०	१			१	८
36	मान्नाकापडी	वडा नं २ सेराखेत, ४ दातरखोला, भैचना, ५ कापडी, ६ गरफुंग, ७ हेकेवन, ८ मुख्याली	९९	६९२	२००				१	२
37	मुडभरा	वडा नं. १ मुडभरा, २ आफल	१५	५०	४५०	१	१	१	१	१
38	मुडेगाँउ	वडा नं २ सालाखर्क	१०	५०	५००	१	१	४		
39	निरौली	वडा नं १ गोल्छी, २ वागवजार, ४ लुईटेलटोल, ५ चुडीखेत, ६ बाखीखेत, खोलीखेत, ७ चिमतडा खेत, ८ सिरोडा खेत, ९ गावर बस्ती	६७	४०२	११२५	१			१	१
40	पचनाली	वडा नं १ अडेउल, २ सुरखाल, ३ पानीखाल, ४ गाउटोल, ६ सिखोलीवारी, ७ तालसा	४२५	१८३५	११५०	३			६	७
41	पोखरी	वडा नं ३ टिमुरदह	११	५५	१००					१

42	रानागाँउ	वडा नं ४ गडी गाउ देखि अना गाउसम्म, ५ अनागाउ देखि ब्वाताडा सैन सम्म, ६ माथिल्लो डाडी गाउ, ७ ब्वाताडासैन, ८ तुसातखोला, ९ मटेला	६३	३३५	१९९५					
43	सानागाँउ	वडा नं १,२ धौलाबस्ती, विनैगडा, कोलगडा, मल्लो रीनकोट, ३ पानीमूला, नावगड, ६,७ भिमसेन थान, भुलटोल,	८६	५००	८००			८	४	
44	सरस्वतीनगर	वडा नं १ किंतडा, सेगुनी, ३ साहानी गाउ, ४, ७ नवलपुर, ८ कोटेली, ९ सुनीखोला, लस्कर	१६४	८१०	१०००			४	५	
45	सातफरी	सबै वडा	१००	६००	५१५			२	९	
46	सिमचौर	वडा नं १,२	२०	१००	४५०			४	५	
47	तिजाली	वडा नं. २,३,४,७,८, ९ का गैरीघर, पारिरम्टा, सादर टोल, सालकोट, भ्वागडा, डाल्सैन	३८	१५०	७८०	१		५	२	
48	तिखात्तर	वडा नं ६ खरतोला, ७ धारी टोल, ८ पारी खेत, ९ वाग्ले, तल्लोकोट, १	२४	१५२	१५१	१		१	६	
49	तोलेनी	वडा नं. ३ लुसाकोट	१५	१००	४०				१	
50	वगलेक	वडा नं. २ कोलहाल्ने	२२	१५०	८०	१				
51	वारपाटा	वडा नं १ नाताव, स्यालताडा, पिपचौरा, २ सिमखोली, वारपाटा, ३ हाडेखोला, रग्याली, ४ गोपघाट, ६ वल्यागडा, ७ माभारातापड, ८ रोता, भुजेन, तल्लो सात गाउ, ९ घट्टेडर, कागडीखेत	७४९	३७६०	३१००	५		६	९	
			5283	27845	44801	43	7	104	248	0

जोखिम : आगलागी

S.N	गाविसको नाम	जोखिम क्षेत्र	जोखिम घरधुरी	जोखिम जनसंख्या	जग्गा जामिनको क्षति, विघा या रोपनी रवन क्षेत्र	भौतिक संरचनाको क्षति				
						विधालय	स्वास्थ्य चौकी	खानेपानी	सिंचाई	अन्य
1	वनलेक	सबै वडाका सा व मा	८३५	५४६३						
2	वाँभककनी	वडा नं ४ ढाडिगे,६ श्रीमलगाउ	२०	१२०						
3	बछैन									
4	वासुदेवी									
5	भूमिराजमाण्डौं	वडा नं २ राधाकृष्ण, दुर्गादेवी, ४ छापरे सा व, ८ श्रीमस्ता मेलौनी सा व	३५	१९५						
6	दि सि न पा	वडा नं १ नाचन्थली, ४ जंगल, ५ जंगल, ७ वजार, जंगल, ११ जंगल, १२ वस्ती, जंगल, १३, १४	८	३४						
7	चवराचौतारा	वडा नं ८ चनुकाडा	१	१२						
8	छपाली									
9	छतिवन	सबै वडा	१५०	८००						
10	दहकालिकास्थान	वडा नं १ देखि ६ र ९ का दह, सैली, दहिमाना, सातलो	५०	२६०						
11	डौड									
12	घाडल	सबै वडा	१००	७००						
13	धिकामाण्डौं									
14	दुर्गामाण्डौं									

15	गडसेरा								
16	गगुडा								
17	गैरागाँउ								
18	जगाँजरी								
19	घण्टेश्वर	वडा नं ३,५,७,८,९ का वरपाटा, अइरिल	५०	२५०					
20	गिरिचौका								
21	जिजोडामाण्डौ								
22	काडामाण्डौ								
23	कलेना								
24	कालिकास्थान	वडा नं ४,९ का कोटान्जर, नैना, गजलेखोला, टुडी, कुटदेह, खालीखर्क, कारिकोट	२०	११०					
25	कानाचौर								
26	कपल्लेकी								
27	केदार अखडा								
28	खातिवडा								
29	खिरसैन								
30	लडागडा	वडा नं ३,६,९	४५	२३०					
31	लामिखाल	सबै वडाका सा व मा	८६५	४९६५		११	१		
32	लानाकेदारेश्वर								
33	लाटामाण्डौ	वडा नं ८ मुथवरा	५	२७					
34	लक्ष्मीनगर								

35	महादेवस्थान									
36	मान्नाकापडी									
37	मुडभरा									
38	मुडेगाँउ									
39	निरौली									
40	पचनाली									
41	पोखरी									
42	रानागाँउ									
43	सानागाँउ									
44	सरस्वतीनगर	वडा नं १ किंतडा, सेगुनी, २ ठुलुंगा, नवदुर्गा प्रा.वि., ५ सुगाल, ओभागाउ, चनकट्टे, ६ पातल, मुडकी, ७ नवलपुर कवुलियतीनामा वन, ८ रन्कला	२०	१२५		१				
45	सातफरी	वडा नं २, १	६०	३७०						
46	सिमचौर	वडा नं ५, ७ का २ टोल	४५	२५०						
47	तिजाली									
48	तिखात्तर									
49	तोलेनी									
50	वगलेक									
51	वारपाटा	वडा नं १ देखि सबै १ चिलरकोट, २ खिरी, ४,५ कालिका स्थान, ६,७ चिउरीछाउडा, ८ तल्लो सात, ९ जडानकोट	२००	११००						
			2509	15011		0	12	1	0	0

जोखिम : माहामारी

S.N	गाविसको नाम	जोखिम क्षेत्र	जोखिम घरधुरी	जोखिम जनसंख्या	जग्गा जामिनको क्षति, विघा या रोपनी	भौतिक संरचनाको क्षति				
						विधालय	स्वास्थ्य चौकी	खानेपानी	सिंचाई	अन्य
1	वनलेक									
2	वाँभककनी									
3	बछैन									
4	वासुदेवी	बडा नं ६ देखि ९ भिगेवस्ती, वर्मा	१००	६००						
5	भूमिराजमाण्डौ									
6	दि सि न पा	बडा नं ११, १२ गाउ तिखा, गैरा सिखोली, ८,५ वाफी, वागठाटा, १,७ गौरा पिपला, १४ सिल्लाउ, चौकी टोल, गाउ पाकरी	५३०	१५००						
7	चवराचौतारा									
8	छपाली									
9	छतिवन									
10	दहकालिकास्थान									
11	डौड									

12	घाडल									
13	धिकांमाण्डौ									
14	दुर्गामाण्डौ									
15	गडसेरा									
16	गगुडा									
17	गौरागाँउ									
18	जगाँजरी									
19	घण्टेश्वर									
20	गिरिचौका	सवै वडा	३००	१६००						
21	जिजोडामाण्डौ	सवै वडा	४४८	२१००						
22	काडामाण्डौ									
23	कलेना									
24	कालिकास्थान									
25	कानाचौर									
26	कपल्लेकी									
27	केदार अखडा									
28	खातिवडा									
29	खिरसैन									
30	लडागडा									
31	लामिखाल	सवै वडा	८६५	४९६५						
32	लानाकेदारेश्वर									
33	लाटामाण्डौ									

34	लक्ष्मीनगर										
35	महादेवस्थान										
36	मान्नाकापडी										
37	मुडभरा										
38	मुडेगाँउ										
39	निरौली										
40	पचनाली										
41	पोखरी										
42	रानागाँउ										
43	सानागाँउ										
44	सरस्वतीनगर	बडा नं ६ पातल, मुडकी,									
45	सातफरी										
46	सिमचौर										
47	तिजाली										
48	तिखात्तर										
49	तोलेनी										
50	वगलेक										
51	वारपाटा										
			2243	10765	0	0	0	0	0	0	0

अनुसूची ३ : संकटासन्नता स्तरिकरण

क्र.स	गाविसको नाम	मानविय क्षति	विस्थापित तथा प्रभावित परिवार	क्षतिग्रस्त घर	आर्थिक क्षति		खेतीयोग्य जमिन	सामाजिक प्रभाव	जम्मा अंक	अंकभार	संकटासन्नताको स्तर
					आर्थिक क्षति	खेतीयोग्य जमिन					
1	वनलेक	७५	१५	१५	४५	३०	०	१८०	०.६	मध्यम	
2	बाँझककनी	२५	१५	१५	३०	४५	०	१३०	०.४३३	न्यून	
3	बछैन	२५	१५	१५	४५	४५	०	१४५	०.४८३	न्यून	
4	वासुदेवी	२५	१५	१५	३०	४५	०	१३०	०.४३३	न्यून	
5	भूमिराजमाण्डौ	७५	३०	१५	३०	३०	१५	१९५	०.६५	मध्यम	
6	दि सि न पा	७५	४५	१५	३०	४५	०	२१०	०.७	मध्यम	
7	चवराचौतारा	२५	४५	३०	४५	४५	०	१९०	०.६३३	मध्यम	
8	छपाली	७५	१५	१५	४५	४५	१५	२१०	०.७	मध्यम	
9	छतिवन	२५	१५	१५	१५	३०	०	१००	०.३३३	न्यून	
10	दहकालिकास्थान	७५	४५	१५	३०	३०	०	१९५	०.६५	मध्यम	
11	डौड	७५	१५	१५	४५	४५	१५	२१०	०.७	मध्यम	
12	घाडल	२५	३०	३०	४५	४५	१५	१९०	०.६३३	मध्यम	
13	धिरुमाण्डौ	७५	१५	१५	३०	३०	१५	१८०	०.६	मध्यम	
14	दुर्गामाण्डौ	७५	१५	१५	४५	३०	१५	१९५	०.६५	मध्यम	
15	गडसेरा	५०	१५	३०	४५	४५	०	१८५	०.६१७	मध्यम	
16	गगुडा	७५	१५	१५	३०	४५	१५	१९५	०.६५	मध्यम	
17	गौरागाँउ	७५	४५	४५	४५	४५	१५	२७०	०.९	उच्च	

18	गाँजरी	७५	४५	१५	३०	१५	०	१८०	०.६	मध्यम
19	घण्टेश्वर	२५	१५	१५	१५	३०	०	१००	०.३३३	न्यून
20	गिरिचौका	७५	४५	१५	४५	४५	१५	२४०	०.८	उच्च
21	जिजोडामाण्डौ	५०	१५	१५	३०	३०	०	१४०	०.४६७	न्यून
22	काडामाण्डौ	२५	१५	१५	४५	३०	०	१३०	०.४३३	न्यून
23	कलेना	७५	३०	१५	४५	४५	१५	२२५	०.७५	मध्यम
24	कालिकास्थान	२५	१५	१५	३०	३०	०	११५	०.३८३	न्यून
25	कानाचौर	२५	१५	१५	४५	४५	१५	१६०	०.५३३	न्यून
26	कपल्लेकी	५०	१५	१५	४५	४५	१५	१८५	०.६१७	मध्यम
27	केदार अखडा	२५	१५	१५	३०	४५	०	१३०	०.४३३	न्यून
28	खातिवडा	७५	४५	१५	४५	४५	१५	२४०	०.८	उच्च
29	खिरसैन	५०	४५	१५	३०	४५	०	१८५	०.६१७	मध्यम
30	लडागडा	२५	१५	१५	३०	१५	०	१००	०.३३३	न्यून
31	लामिखाल	७५	१५	१५	४५	४५	०	१९५	०.६५	मध्यम
32	लानाकेदारेश्वर	२५	१५	१५	४५	४५	०	१४५	०.४८३	न्यून
33	लाटामाण्डौ	५०	१५	१५	१५	४५	०	१४०	०.४६७	न्यून
34	लक्ष्मीनगर	५०	३०	१५	४५	४५	०	१८५	०.६१७	मध्यम
35	महादेवस्थान	७५	४५	१५	३०	३०	०	१९५	०.६५	मध्यम
36	मान्नाकापडी	२५	१५	१५	३०	३०	०	११५	०.३८३	न्यून
37	मुडभरा	७५	१५	१५	४५	४५	१५	२१०	०.७	मध्यम
38	मुडेगाँउ	७५	१५	३०	४५	४५	१५	२२५	०.७५	मध्यम

39	निरौली	२५	१५	१५	४५	४५	०	१४५	०.४८३	न्यून
40	पचनाली	७५	१५	१५	४५	४५	१५	२१०	०.७	मध्यम
41	पोखरी	२५	१५	१५	१५	३०	०	१००	०.३३३	न्यून
42	रानागाँउ	२५	१५	१५	४५	३०	१५	१४५	०.४८३	न्यून
43	सानागाँउ	७५	४५	४५	४५	४५	०	२५५	०.८५	उच्च
44	सरस्वतीनगर	२५	१५	१५	४५	४५	०	१४५	०.४८३	न्यून
45	सातफरी	२५	१५	१५	४५	३०	०	१३०	०.४३३	न्यून
46	सिमचौर	५०	१५	१५	४५	३०	०	१५५	०.५१७	न्यून
47	तिजाली	७५	१५	१५	४५	४५	१५	२१०	०.७	मध्यम
48	तिखात्तर	७५	४५	१५	३०	३०	०	१९५	०.६५	मध्यम
49	तोलेनी	७५	१५	१५	४५	४५	१५	२१०	०.७	मध्यम
50	वगलेक	७५	१५	१५	४५	४५	१५	२१०	०.७	मध्यम
51	वारपाटा	२५	१५	१५	३०	४५	०	१३०	०.४३३	न्यून